

1969 BALANDIS - APRIL

LAIŠKAI

LIETUVIAMS

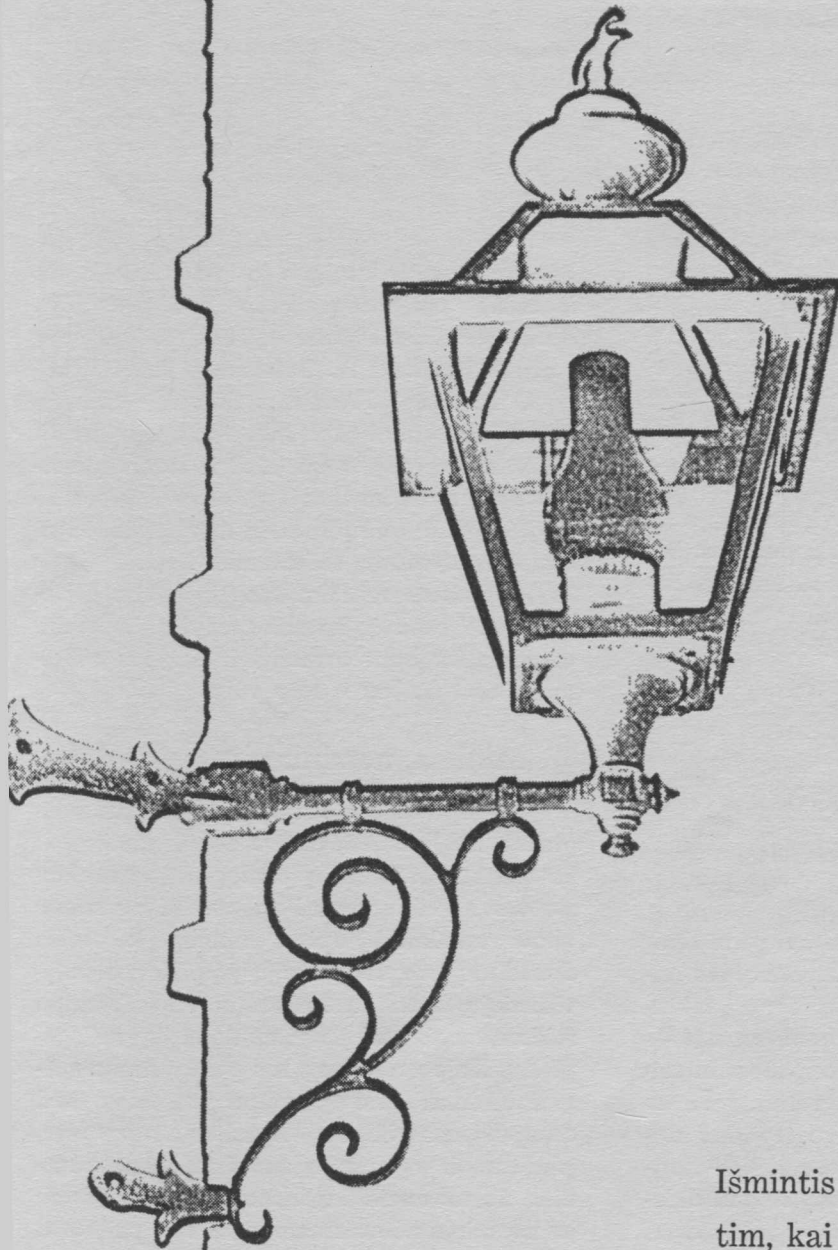
STEBINT IR SVARSTANT	* * * 126
TOLERANCIJA IR IŠTIKIMYBĖ PRINCIPAMS, KRYŽIUOJANTIS PAŽIŪROMS IR NUOMONĖMS (I premija)	Vyt. Zalatorius 128
TOKIE TRYS RYTO JAUSMAI (eil.)	A. Baranauskas 132
SU MANIM... BŪSI ROJUJ (eil.)	Gr. Tulauskaitė 134
PALIKIMAS (Trijų paveikslų drama, II)	A. Kairys 137
JAUNYSTĖ: Nesusikalbame (jaunimo I premija) R. Šilėnaitė	147
Eilėraščiai	T. Pautieniūtė; K. Gaidžiūnas 149
ŠEIMA: Padėk man	V. Šmaižienė 150
Vaikai išmoksta tai, ką išgyvena	D. L. Nolte 151
Kartu ugdyti kažką gaivinanciai skirtingo	Dr. P. Pepenoe 151
KRIKŠČIONIJA: JAV 1968 metais	A. L. 152
Pageidavimai pamokslininkams	J. V. 153
ATGARSIAI	153
ŽODŽIAI iš "L. L." str. konkurso premijų įteikt. iškilmių	156
ATSAKANT: Tikėjimų sumaišymas ar tarpusavė meilė?	
Bal. Brazdžionis ir K. Trimakas, S. J.	157
ANAPUS	158
ŠYPSANTIS: Medžiai geriau už sviedinį	
Interviu su A. Fortikari	159
FILMAI: Filmus suglaustai vertinant	160

Šio "L. L." nr. iliustracijos: I viršelio psl. — Z. Sodeikienės; A. Grigaičio nuotr. (125), V. Zalatoriaus atvaizdas (129), Alg. Kezio, S. J., nuotr. (132, 141-144); Br. Jameikienės "Paukštė," (136, skaldytas stiklas); R. Šilėnaitės atvaizdas (148), vaizdai iš "L. L." str. konkurso premijų įteikimo iškilmių (154-155, P. Maletos ir Alg. Kezio, S. J., nuotr.)

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.

Vyriausias redaktorius — Kęstutis Trimakas, S. J. Redakcinis kolektyvas: Gintarė Ivaškienė, Stasys Yla, Algimantas Kezys, S. J. (foto redaktorius), Vaclovas Kleiza, dr. Arūnas Liulevičius, Aušrelė Liulevičienė, Zita Sodeikienė (meninė priežiūra), Nijolė Užabalienė, Juozas Vaišnys, S. J. (kalbos priežiūra). Administratorius — Petras Kleinotas, S. J. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. U.S.A. Telefonas — RE 7-8400. Spaustuvė — Immaculata Press, Putnam, Connecticut. Prenumerata metams — \$5.00; atskiro numerio kaina — \$0.50.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$5.00, single copy 50c. Second-class postage paid at Chicago, Illinois, and at additional mailing office.

Išmintis nustoja būti išmin-
tim, kai ji tampa per išdidi
verkti, per rimta juoktis,
per pilna savęs ieškoti kitko
nei pati savęs.

Kahlil Gibran

■ Kaip nėra, taip nėra

Naujo lietuvių vyskupo lietuviams Europoje, vietoj mirusio vysk. V. Brazio, kaip nėra, taip nėra. Iš kažkur sklinda žinios, kad vietinių vyskupų pozicijoms tvirtėjant, nebenorima turėti tokių "plūduriuojančių" vyskupų. Tikresnis, rodos, yra jau *Drauge* vysk. V. Brizgio paskelbtas tvirtinimas, kad, nors lietuvių kandidatų į vyskupus yra, bet prieš kiekvieną patys lietuviai siunčia Romon raštus. Niekas Romoje neiškyla, jei kas iš mūsų pačių juos vis murkdo.

■ Religinio centro reikalais

Našiausiai veikia tos institucijos, kurios turi asmenis ir finansus specialiai jos darbams. Taip veikia Balfio centrinė, didesni mūsų laikraščiai, pajėgesnės radijo programos ir kt.

Plačiai svarstant JAV lietuvių katalikų tarybos ar religinio centro klausimą, šis reikalas atsistoja prieš akis: ką bepasirinktuose atstovauti, ką susirinkus benutartume — jei nebus laisvų rankų ir protų tuos nutarimus įvykdyti, beveik viskas veltui. Įvairius planus nagrinėdamas ir savo išvadas darėdamas, kun. St. Yla Aiduose (1969, I) rašo, kad ir jo siūlomoms taryboms "sėkmė didelė dalimi priklausys nuo žmonių, kokie ateis į prezidiumą ir kiek bus pajėgūs konkretiškai suvoti tokios tarybos funkcionavimą".

Iš aukščiau suminėtu pavyzdžiu matome, kad konkrečiam funkcionavimui reikia pilnai tam darbui atsidavusių (taigi ir apmokamų) žmonių (ar bent vieno asmens) bei finansinių išteklių. To pat reikia ir religiniam centrui.

Tokiam darbui pasaulietį gauti būtų gal sunkiau, bet, jei tik įmanoma, jam pirmeny-

bė. Bet gerai ir kunigas (o tokių, žiūrėk, vis iš kažkur atsiranda, kaip pvz. prel. Vyt. Balčiūnas "Krikščionis gyvenime" knygų serijai leisti, kun. Pr. Geisčiūnas Balfui ir kt.)

O finansai? Praktiškai žiūrint, kažkaip gaila, kad šimtai tūkstančių dolerių pirmiau nuplaukia koplyčioms (kad ir lietuvių vardui būsimoms kartoms priminti), o ne tokiam centrui (gyvų lietuvių gyvybiniai svarbiems religiniams reikalams). Bet...

Jei matom reikalą, tuoj kvieskim atstovus į JAV lietuvių katalikų tarybą, ieškokim asmenų (ar bent asmens) ir finansų religiniam centrui. Jau ir taip vėlu.

■ Minima, neminima

JAV spaudos stebėtojų pranešimu, religinėse 1968 m. žiniose tiek sekuliarinių, tiek katalikiškų laikraščių puslapiuose labiausiai buvo gvildinama Pauliaus VI *Humanae vitae* enciklika apie gimimų kontrolės draudimą ir apie reakciją į ją. Konservatyviausiųjų katalikų laikraštis *The Triumph* reklamavosi, kad jis vienintelis "gynė" popiežių. Kaip reklama, tas pasigyrimas vargiai atitinka tikrovę, tačiau yra tiesa, kad daugelis amerikiečių katalikų laikraščių, įskaitant ir vyskupijų savaitraščius, spausdino ne tik encikliką užstojančias, bet ir su ja nesutinkančias nuomones, straipsnius ir net vedamuosius.

O kokia šiuo atžvilgiu buvo išeivių lietuvių katalikų laikraščių laikysena? Dienraštis *Draugas* pranešė apie encikliką, atspausdino jos santrauką ir nutilo. *Darbininkas* nesutinkančiuosius du kartus aprašė iš negatyvios pusės. Kanados lietuvių *Tėviškės Žiburiai*, palaukę progos — Kanados vyskupų oficialaus pareiškimo, pacitavo jų nurodomas išeitis.

Taigi, ten, kur JAV katalikų spauda daugiausia rašė, lietuvių katalikų spauda daugiausia tylėjo.

Tai tik vienas pavyzdys. Bet lietuvių katalikų spaudoje neminimų krikščioniškojo gyvenimo naujų apraiškų yra daugiau. Visai nenuostabu, kad lietuviai apie jas nė nežino arba sužino daug vėliau.

■ Vienas tūkstančiui

Okupuotoj Lietuvoje Mišios dar vis tebe laikomos lotyniškai, nors jau ruošiamasi įvesti lietuvių kalbą. Altoriai dar neatsukti.

Išleistas "Maldynas", bet tik lyg koks tepalas "religinės laisvės" propagandos ratams tepti. To maldyno ne tik negalima pirkti knygynuose, bet ir parapijose jo negali gauti: 1000 parapiečių gauna vos gal vieną.

■ Už reformas, bet prieš prievartą

"Mes negalime paneigti", pasakė popiežius Paulius VI, "kad daug problemų, prieš kurias jaunimas tokia jėga ir kartumu pasisako, dažnai yra tikros problemos. Mes negalime laikyti neteisėta, jei pasmerkiamos tam tikros perdėtos ir neišmintingos autoritarizmo formos ir jei jauni žmonės taip pareiškia norą aktyviau ir su atsakomybe dalyvauti visuomeniniame gyvenime".

Ir JAV prezidentas Niksonas pastebi, kad studentai "nurodo daug blogybių, kurios turi būti pataisytos... Mes gi matome, kaip švietimo pergyvenimai nuasmeninami".

Tačiau, nežiūrint to, jaunimo rodomas smurtas nebuvo giriamas nei popiežiaus, nei prezidento. Priešingai, pvz. Niksonas liepė imtis griežtų priemonių, kad smurtas JAV universitetuose būtų sustabdytas: "Negali būti prileista, kad smurtas ar grasinimai paveiktų universiteto bendruomenės veiksmus ar sprendimus". Reikalingos permainos turi būti pravestos veiksmingomis, bet ramiais ir apgalvotomis reformomis.

■ Kitos diskusijų išvados

"L. L." vasario nr. "Stebint ir svarstant" skyriuje ("Diskusijų išvados", 47 psl.) kal-

bėjome apie pernai premijuoto N. Gailiūnienės straipsnio sukeltų diskusijų neigiamą ir teigiamą pusę: neigiama — kad pačios diskusijos nelietė daug kitų svarbių klausimų; teigiama — kad jomis buvo balansuojamos nuomonės. Tada padarę atitinkamas išvadas apie jaunimo ir vyresniųjų santykius, šį kartą trumpai sustosime prie rasinio klausimo.

Stebint diskusijas, susidarė įspūdis, kad N. Gailiūnienės iškeltas krikščioniškas idealas mylėti negrus, atrodo, vis dėlto nebūtų susilaukęs tokio aštraus atkirtimo, jei nebūtų įvilktas į tokias frazes, kaip "dypukai išstūmė iš butų... negrus... atėmė darbo įrankius... negrams" (žr. "L. L." 1968 m. kovo nr. 100 psl.). Ir kai pati autorė pripažino, kad tie žodžiai imtini tik perkelta prasme (1968 m. birželio nr. 258 psl.), taip ir liko iš viso suabejota jų pagrindu tikrovė.

Todėl vietomis nebebuvo aišku, ar visoms perkeltos prasmės frazėms atkirtę tikrai buvo nusistatę prieš negrus? Tik kai kurių emociniai persitempimai lyg ir parodė, kiek mažai esame pripratę prie savikritikos ir ramesnių diskusijų.

Geresnės N. Gailiūnienės (ir kitų laimėtojų) straipsnio mintys nebuvo plačiau pagrinėtos, net nė neužsimintos. Tai tos mintys, už kurias anas straipsnis vertinimo komisijos buvo atrinktas premijuoti (keletą skaitytojų, atsisakusių "L. L." "dėl Gailiūnienės", nė nepavyko įtikinti, kad anas straipsnis buvo premijuotas ne dėl Marquette Parko lietuvių "užpuolimo", bet nežiūrint jo).

■ Pasibaigus "L. L." konkursui

Nors 1968-1969 m. "L. L." konkurso tema "Tolerancija ir ištikimybė principams kryžiuojantis pažiūroms ir nuomonėms" buvo labai aktuali, tačiau konkursui nebuvo atsiųsta daug straipsnių. Vis dėlto keturi buvo rasti premijuotini — tiesa, temos neišsėmė, bet ją pakankamai paliečią, kad duotų pagrindą tolimesniai svarstymui (pirmosioms premijom atžymėti spausdinami šiame "L. L." nr.: Vyt. Zalatorius — 128 psl., R. Šilėnaitis — 147 psl.). "L. L." redakcija tikisi gyvų ir kultūringų diskusijų.

Mylėk savo artimą kaip pats save

TOLERANCIJA IR IŠTIKIMYBĖ PRINCIPAMS, KRYŽIUOJANTIS PAŽIŪROMS IR NUOMONĖMS

1968-1969 m. "Laiškų Lietuviams" konkurse pirmąją premiją laimėjęs straipsnis

VYTAUTAS ZALATORIUS

Kiekvienas žmogus turi savo pasaulėžiūrą. Tai jo pažiūra į likusį pasaulį, principai, pagal kuriuos jis tvarko savo gyvenimą, suvokia savo vietą žemės platybėse. Žmonėms būdingas socialumas. Individas negali patenkinti visų savo reikalavimų vien tik savo jėgomis. Todėl jis buriasi į įvairias grupes su kitais žmonėmis: kuria šeimą, stoja į organizacijas, sudaro valstybę ir net bando apjungti visą pasaulį vienokiu ar kitokiu būdu.

Vieną tokių socialinių grupių, jau gana didelę, sudaro vienos tautos žmonės. Juos riša bendra kalba, istorija, tradicijos, ekonominiai interesai ir dažnai bendra valstybinė organizacija. Priklausymas didesniam vienetui reiškia naujas teises, bet ir naujas pareigas: teisę spręsti organizacinius reikalus, formuoti tos organizacijos politiką, bet ir pareigą paklusti daugumos narių sprendimams ir hierarchijos potvarkiams. Kiekvieną mūsų Kūrėjas ir aplinka skirtingai suformavo, tad, sudarant didesnes grupes, ne tik svarbu surasti, kas bendra, bet reikia nustelbti ir pasireiškiančius disonansus, kurie kenkia grupės interesams.

Lietuviai iš pažiūros atrodo gana vieninga ir gryna grupė, nes juos daug kas jungia, jų ne per daugiausia yra, o tas palengvina grupės apjungimą, bent teoretiškai. Tačiau praktiškai lietuviai nėra kiek nevieningė už kitas tautines grupes, gal net labiau suskilę už kai kurias.

Pirmiausia yra skilimas tarp emigracijoje gyvenančiųjų ir tautos kamieno tėvy-

nėje. Tą skilimą kai kas bando sumenkinti teigimu, kad, neva, lietuviai nėra suskilę, tik okupantas juos laikinai išskyręs. Tikroviškai gi tas skilimas turi būti gilesnis. Negali žmonės pusę amžiaus išgyventi ir nepasikeisti, veikiami skirtingų gyvenimo sąlygų, ypač kai tos sąlygos tokios priešingos. Tie skirtumai dar padidėja jaunesnėje generacijoje, kuri net bendros, asmeniniais pergyvenimais paremtos, praeities neturi.

Bet nuomonių skirtumas pasireiškia ir užsienio lietuvių tarpe, kartais iki tokio laipsnio, kad bendra veikla pasidaro nebeįmanoma, imama stačiai kovoti vienu prieš kitus, užuot siekus bendro tikslo. Šitie nesutarimai ir bendri užsienio lietuvių tikslai mums čia daugiausia ir rūpi, nes šiame rate klostosi mūsų išsivieškasis kultūrinis ir politinis gyvenimas. Kas sudaro pagrindą mūsų veiklai ir kokie klausimai yra šalutiniai? Kokiais principais turėtume vadovautis ir kokio kelio laikytis savo tautinėje veikloje? Tai nustatyti labai svarbu, nes be bendrų principų neįmanoma bendra veikla. Iš kitos gi pusės, negalima nuomonių skirtumo dėl šalutinių dalykų iškelti iki principinio lygio ir tuo būdu pakenkti tautinei vienybei.

Nuo seno suvažiavimų rezoliucijose, veiksmų kalbose ir organizacijų įstatuose kartojami du pagrindiniai lietuvių išsivieškimo tikslai — lietuvių išlaikymas ir Lietuvos valstybės atstatymas. Sakoma, kad Dešimt Dievo įsakymų ir visus moralės nuostatus galime sutraukti į vieną taisyklę: Daryk ge-

ra ir venk pikto. Visa lietuviška veikla išplaukia iš aukščiau minėtų dviejų principinių tikslų. Jie sudaro ne tik teorinį, bet ir praktinį pagrindą lietuviškai veiklai, nes dauguma lietuvių natūraliai išpažįsta idealus, kurių šiais tikslais siekiama.

Kiekvienos organizuotos visuomenės idėja neatskiriama nuo autoriteto idėjos. Pastarasis, žinoma, reikalauja hierarchijos nustatymo ir jai paklusnumo. (žr. A. Muller, S. J., "The Organization of International Society", knygoje "Catholic Principles of Politics", red. J. A. Ryan ir F. J. Boland, Niujorkas, The Macmillan Co., 1960, 238-40 psl.) Lietuviams išėviams ir vieno, ir kito labai trūksta. Reta valdžia susilaukia pagarbos, jei ji negali pavaldinių priversti klausyti. Jokia išėvių institucija neturi nė galios, nė priemonių ką nors pristatyti prie šio ar kito lietuviško darbo, o tuo labiau užtikrinti to darbo patenkinamą vykdymą. Mes negalim net jokia materialine vilione patraukti tautiečių į lietuvišką veiklą (su tokiom mažom išimtim, kaip mūsų diplomatinis korpusas, Lietuvos laisvės komiteto nariai ir vienos kitos redakcijos apmokami darbininkai). Tautinis nusiteikimas užsienyje priklauso nuo individo apsisprendimo, kuris daromas, veikiant priešiškom kitos tautybės įtakoms.

Nesant veiksmingų sankcijų, galingo valstybinio - administracinio aparato bei ekonominių baudų ir paskatų tautinei veiklai puoselėti ir ją reguliuoti, nenuostabu, kad daugumos patriotizmas nyksta pastebimai, visa tautinė veikla degeneruoja, o visa tai neigiamai atsiliepia į vadų ir vedamųjų moralę ir jų tarpusavio santykius. Tie, kurie mažiau ar daugiau už tokią veiklą atsakingi, kaltinami, kad per maža nuveikia. Vadai skundžiasi, kad visuomenė per daug inertiška ir jų neparemia. Jiems visiems trūksta supratimo, kad didžiausias kaltininkas yra užsienio gyvenimo sąlygos, kurias neleidžia bet kokios mažumos tautinei veiklai tinkamai klestėti ir jos dalyvius patenkinti. Tai gali būti pasiekta tik savoje tautinėje valstybėje. Rezultate visi kaltina visus ir nukrypsta nuo pozityvių darbų prie tuščiožodžiavimo, nors tik pasiaukojantis darbas gali mums padėti priartėti prie savo

Vytautas Zalatorius gimė 1931 m. Panevėžyje. Karui baigiantis, su tėvais pateko į Vokietiją. Ten išgijo brandos atestatą vokiečių gimnazijoje. Vėliau emigravo į JAV, kur studijavo žurnalistiką ir tarptautinius santykius. Šiomis sritimis tebesidomi ir dabar. Reguliariai bendradarbiauja "Vienybėje" ir "Tėviškės Žiburiuose". Pastarojo laikraščio skaitytojus supažindino maždaug su 70 naujųjų valstybių, gavusių nepriklausomybę po to, kai Lietuva ją prarado. Gyvai domisi gyvenimu okupuotoje Lietuvoje ir atidžiai ji seka. Su žmona Birute augina dvi dukreles: 6 m. Snieguolę ir 4 m. "Sesytę".

idealų. Reikia tik stebėtis, kad tokiomis sąlygomis dar visgi šis tas padaroma. Tai nuopelnas senosios kartos patriotų, kurie per dešimtmečius išsaugojo tikėjamą į tautinį gyvybingumą ir perdavė jį daliai jaunimo.

Skirtingos nuomonės ir pažiūros mūsų tarpe ypatingai pasireiškia dėl laisvės kovos metodu. Prie šio pavyzdžio čia sustosime, nes jis būdingas ir kitų klausimų sprendime.

Vieniems atrodo, kad Lietuvos valstybės atstatymas priklauso daugiausia nuo mūsų pačių pastangų; kitiems, kad nuo tarptautinės situacijos. Pirmoji grupė logiškai galvoja, kad kuo išėviai griežčiau ir intensyviau laisvės kovą ves, tuo ir rezultatai bus ge-

resni. Kita pusė įsitikinusi, jog saujelė emigrantų mažąją gali padėti ar nulemti pasaulio gigantų kovoje, nuo kurios priklausanti Lietuvos laisvė, ypač be šios kovos koordinacijos su pavergtuoju kraštu.

Atrodo, kad toks tautiečių pasiskirstymas į dvi stovyklas yra natūralus reiškinys ir neturėtų bendram reikalui kenkti. Abiejų grupių tikslas tas pats — lietuviybė. Jos tik nesutaria, kuri lietuviybės aspektą labiau pabrėžti — politinį ar kultūrinį. O vienok šis nesutarimas mus suskaldė, nes viena pusė ėmė kitą traktuoti kaip "parsišlavėlius tautos pavergėjams", o "parsišlavėliai" savo ruožtu atsauna, kad tokia "politikierių" pažiūra yra jų programos bankrotas ir ignorancijos išdava. Vietoj to, kad abi pusės šalta aptartų pažiūrų skirtumus ir leistų viena kitai ramiai dirbti savo srityje, jos kišasi į viena kitos reikalus ir, vietoj dirbusios darbą, kovoja viena prieš kitą. Čia reikia pastebėti, kad politinės veiklos šalininkai kontroliuoja visuomenę per spaudą ir organizacijas ir turi daugumos paramą. Šių gru-

KONKURSO JURY KOMISIJOS NARIAI, vertindami vieną mintį, nežinodami jų autoritetais, taip pasisakė apie šį, Vox Ratio nis slapyvardžiu pasirašytą, straipsnį, rekomenduodami jį premijai:

Pasižymi logika, atvirumu, temos planingu dėstymu, įtikinančiu tonu ir pavyzdžiais; žino, ką rašo... Išbalansuotai, nuosekliai, pozityviai, krikščioniškoje nuotaikoje pateikia mintis. Kalbėdamas apie toleranciją, tolerantu ir palieka... Apima bendrą pažiūrą apie toleranciją ir diskutuoja mūsų lietuvių sąlygas; rašo aiškiai... Krikščioniškos dvasios, propaguojąs nuosaikumą...

pių nesutarimo priežastis yra ne pats nuomonių skirtumas, bet tų nuomonių suabsoliutinimas. Abi pusės įsitikinusios, kad tik jos turi išminties monopolį ir dėl to nenori leisti į jokių kompromisų su kitais. Verta prisiminti jau mirusio amerikiečių valstybininko žodžius, kurie tinka ir lietuviams:

"Šiandien nelengva būti patriotu. Nelengva ne dėl to, kad tėvynę būtų sunku mylėti. Ne! Nelengva dėl to, kad tėvynę

šiandien sunku mylėti deramai. ... Mūsų patriotizmas turi būti atskiriantis, ne aklas. Perdaug dažnai kas nors pakelia balsą kokio "superpatriotizmo" vardu, kad galėtų nutildyti kritiką ir apskelbti kiekvieną nuomonį skirtumą beveik valstybės išdavimu. ... Netolerantiška dvasia, kuri nedaro skirtumo tarp konstruktyvios kritikos ir "savo krašto pardavimo" arba "buvimo per švelniū su komunistais", ... dar vis pasireiškia tarp mūsų. Tėvynės meilės vardu ginti kiekvieną negerovę, kiekvieną savanaudiškumą, kiekvieną įsisenėjusią poziciją ir privilegiją, kai iš tikrųjų tai yra meilė atgyvenoms, — tai tikrai yra pats didžiausias melas" (iš A. Stevensonos kalbos, pasakytos katalikiškame Notre Dame universitete, Indijanoje, 1963 m., priimant patriotizmo atžymėjimą iš paskutiniojo kurso studentų).

Gal ir per dažnai pamirštama, kad patriotizmas ir tautinė veikla (kaip ir turtingas krovimas) nėra aukščiausi idealai gyvenime. Juos reikia palenkti Dievo įsakymams ir įprastoms kultūringų žmonių elgesio normoms. Žmogus yra daugiau negu savo tautybės atstovas — jis atstovauja visai žmoniškai. Artimo ir tiesos meilė stovi aukščiau už blogai suprastą patriotizmą, nors iš tikrųjų konflikto tarp Bažnyčios mokslo ir patriotizmo nėra. Tėvynės meilė išplaukia iš ketvirtojo Dievo įsakymo "Gerbk savo tėvą ir motiną", ką — pavyzdžiui — vis ir vis savo kalbose ir raštuose pabrėžia prel. M. Krupavičius. Geras patriotas yra ir šiaip geras žmogus: pavyzdingas šeimos tėvas, sugyvenamas kaimynas, pareigingas organizacijų narys ir t. t.

Viena dorybė visuomeniniame gyvenime yra ne mažiau svarbi kaip ir kitose srityse. Tai nuosaikumas. Nuosaikumas, reikiant savo nuomonę įvairiais klausimais, nuosaikumas, bendraujant su tautiečiais, nuosaikumas, darant organizacinius sprendimus. Jo mums labai trūksta.

Kadangi visa lietuviška veikla pagrįsta laisvu bendradarbiavimu, tai bet kokios prievartos apraiškų reikia vengti iš tolo. Vengti dėl dviejų priežasčių: viena, tai kad tokia prievarta yra tik tariama, nes mes vienas kito negalim priversti daryti tą ar kita. Antra, prievarta visuomet peržengia

racionalumo ribas, sukelia emocijas, išscaukia priešingą reakciją tai, kurios siekiama. Mes savo nelaimingos istorijos dėka esame tiek pripratę prie prievartos visuomeninių reikalų tvarkyme, kad mums trūksta patyrimo, kaip išsiversti be jos. Argi visokie užgauliojimai per spaudą, pikta reakcija į konstruktyvią kritiką, bandymas atsiriboti nuo atskirų grupių ir asmenų nėra siekimas priversti paklusti prievartautojo valiai, kai diskusijos ir argumentai priešininko neįtikino? Argi toks prievartos šalininkas, būdamas kokios totalitarinės vyriausybės valdininku, nesusidorotų su savo priešininkais jau tiesioginėmis priemonėmis? Ir ar tik tai nėra žmonių pasireiškimas, kurie anksčiau turėjo neribotą galią priversti kitus paklusti jų valiai? Šiandien, tą galią praradę, jie naudoja kitus būdus savo nežabotiems tikslams siekti.

Lietuvio kraštutinumai yra dalinai išmoktas iš rusų ir vokiečių okupantų, dalinai sunkių gyvenimo sąlygų pasekmė. Okupantas karo ar dirbtinės revoliucijos sąlygomis daug laiko savo tikslams ir potvarkiams aiškinti neturėjo, o ir nematė reikalo, nes pavergtieji buvo jų valioje. Dėl to jie tik duodavo įsakymus ir laukdavo aklo paklusnumo. O ir pačių lietuvių kova už būvį, Nepriklausomai Lietuvai kuriantis, bolševikmečiu, vokiečių okupacijos metais, Vokietijos pabėgėlių stovyklose ir net pačioje Amerikoje, buvo gana aštri. Jie priprato reaguoti į silpniausią kritiką iš šalies kaip į pasikėsinimą į jų sunkiai iškovotą vietą visuomenėje, alga ar pastogę. Ir štai, nors dabartinės gyvenimo sąlygos ir palengvėjo, anksčiau suformuotas mentalitetas paliko. Kaip sakoma, į uodus tebešaudoma iš patrankų.

Lietuviams taip pat būdingas išankstinis nuomonės susidarymas daugeliu klausimų. Tas yra gerai moralės dalykuose, nes neleidžia taip lengvai paklysti gyvenimo kelyje. Tačiau ši dorybė vienoje srityje virta yda kitose, kai supaprastintai bandomos spręsti politinės, socialinės, istorinės ar kitokios mokslinės bei kasdieninio gyvenimo problemos. Ir kuris gi lietuvis neturi recepto, kaip užbaigti Vietnamo karą, kaip išvadyti Ameriką nuo nusikaltėlių, kaip sutvar-

kyti kitų šeimas, nors didžiausi išminčiai tų problemų sprendimo nežino. Pasaulis su begale savo apraiškų nėra nei juodas, nei baltas, bet pilkas. Todėl problemų polarizavimas ir absoliutinimas į blogį ir gerį, į "taip arba ne", į "prieš mane arba su manimi" neatitinka tikrovės ir, aišku, neatveda prie tinkamų sprendimų. Kaipgi rasi atsakymą į klausimą, kuris neteisingai suformuluotas?!

Kitas dažnas neigiamas reiškinys mūsų veikloje yra emocijų įvedimas į visuomeninį gyvenimą, kuris turėtų būti racionaliai tvarkomas. Emocijos neleidžia dalykų matyti tikroje šviesoje jau vien dėl to, kad jos nepastovios, dažnai kinta. Emocingumo galima būtų išvengti, visuomeninę veiklą sukonkretinus. Pirmiausia reikia, kad visi aiškiai išsąmonintų pagrindinius lietuviybės tikslus, kurie jau daugumai yra aiškūs. Sekantis žingsnis yra parinkti tinkamus žmones tiems tikslams interpretuoti ir vykdyti geriau, negu tai iki šiol buvo daroma. Dabar atrodo, kad dauguma vadų tokiomis tapo ne dėl savo aiškaus proto ar dėl kurių charizmatinių ypatybių, o dėl pataikavimo visuomenei ir dėl demagogijos. Retai kada jie apeliuoja į tautiečių protus tuo ar kitu reikalu ir beveik visuomet kursto emocijas, naudodamiesi pasenusiais argumentais.

Kai dėl pačios visuomenės, tai ji visur ir visuomet temato tik šią dieną ir nenori jos atsisakyti, kad galėtų pasiekti didesnių dalykų ateityje. Ji yra nepastovi, nes ilgame vystymosi kelyje temato tik tai, kas jai prieš pat akis. Minia yra egotistiška, nes ji trumparegė. Jai maža tereiškia didelės idėjos ir kilnūs tikslai, kas ir sudaro mūsų lietuviškos veiklos pagrindą. Daugelis žmonių, negalėdami patys giliau mąstyti, nemėgsta mąstymo laisvės, o jos mums daugiausia trūksta (J. Lancaster, D.D., "Patriotism", J. A. Ryan ir F. J. Boland, *op. cit.*, 277 psl.). Todėl ypač svarbu turėti vadus, kurie mus vestų tiesiai prie mūsų tikslų. Šiame kelyje jie dabar per dažnai sumaišo pagrindinius su šalutiniais dalykais. Pastarieji dažnai iškeliama į pirmąją vietą, nors turėtų būti dešimtoje. Dėl to nukenčia pozityvi veikla.

(Nukelta į 133 psl.)

TOKIE TRYS

RYTO

JAUSMAI

ALBINAS BARANAUSKAS

PRIEANGIO ŠEŠĖLIAI

*Jie jau visi pasiruošę.
Ir dideli, dideli debesiai. Iš kur
Tas nenoras žinoti?
Iš kokio keisto, beveik
Pavasariško gluosnio į
Tuščias gatves nepabaigiamas keletas
Saulės spindulių mokslas?
Visa kita yra tik laukų nujautimas už
Siauro, kaip juodas siūlas, akiračio.*

PAVASARIO PROVINCIALUMAS

*Vėjo pavėsiu apsirengęs provincialus pavasaris ir
Provincialus intymumas; neminėkime nieko apie
Tai, kas būdavo, nes vandeny viskas taip
Atsispindi, nes esame
Ten, kur labai susipynę saulėleidžio šakos — ir
Dėl to, kad niekas nepatikės, net nė mes patys.
Ežere
Irstosi lapai ir neišvengiama skaudi mintis.*

KOPŪSTIENAI

*Kopūstienai reikia sulaukti
Trupučio šilimos, ir per ją ritasi lapai,
Ir vieno ūkio tuščiamė klonyje pro
Juodvarnių pralestą sniegą gavėnia
Skaičiuoja žoles: tokie yra trys ryto jausmai.*

Vadų pareiga yra tolerancijos puoselėjimas, o ne intrigų rezgimas ir asmeninių ambicijų tenkinimas. Jie savo veiklos pavyzdžiu ir žodžiu turėtų skatinti nuosaikumą ir apeliuoti į tautiečių protus, ne širdis. Širdys plaka ir be veiksmų pagalbos. Tegu poetai apeliuoja į mūsų jausmus. Jie yra griežtai privatus asmens reikalas ir viešai tik operos scenoje, ir poezijos antologijose turėtų būti reiškiami.

Mūsų filosofas Girnius mus užtikrina, kad joks nuoširdus įsitikinimas nėra nusi-kaltimas. Tiesa pasiekama tik laisvės ir diskusijų bei mąstymų keliu (J. Girnius, "Tolerancija", *Lietuvių enciklopedija*, XXXI (1964), 279 psl.). Prievarta prie tiesos neve-da, nes jos vartotojai retai kada patys tie-są pažįsta. O prievarta gali būti vykdoma ne tik nuoga jėga, bet ir netiesiogine dis-kriminacija, kitų niekinimu, šmeižtais ir pan.

Tolerancijos šaknys yra žmonių išmin-tyje, kuri mus moko, kad pasaulis yra per-daug margas ir dalykai per daug kompli-kuoti, kad galima būtų apie juos susidary-ti 100% teisingą, nekintamą nuomonę. Ne-galima iš visų laukti vienodų pažūrų į sun-kias visuomenines problemas. Ne nuom-nių skirtumas mums kenkia, bet nemokėji-mas tuos skirtumus suderinti ir išlyginti. Kiekvienas jaučiasi teisesnis už kitus, kiek-vienas daugiau išmano už savo kaimyną, kiekvienas stengiasi pasisavinti sau teisę diktuoti savo nuomonę ir įsitikinimus ki-tiems. Sutarimas dėl principų būtinas, nes be jo negali būti platesnės sutelktos veiklos, bet iškelti kiekvieną smulkmeną iki principų lygio yra nesusigaudymas padėtyje. Skirtumai dėl mūsų veiklos metodų yra natūralus žmogaus prigimties pasireiš-kimas. Pasauliui būdingas ne vienodumas, o įvairumas.

Didžiausias tolerancijos puoselėtojas žmonijos istorijoje buvo pats Kristus. Jis at-nešė didžiausią naujovę į pasaulį — artimo meilės sąvoką. Kristus ir Bažnyčios tėvai vi-sais laikais mus mokė mylėti vienas kitą. Kur tokios meilės yra, ten natūraliai vieš-patauja tolerancija, kaip pvz. daugelyje šeimų ar vieno kokio klubo narių tarpe. Bet argi tik šeimos ir tos pačios ideologijos išpažinėjai yra vienas kitam artimi? O kaip su visais tautiečiais, net ir tais, kurie poli-

tiškai kitaip galvoja?! Artimas pagaliau yra kiekvienas žmogus, nežiūrint tautybės ir rasės. Viešpats mums priskakė: "Mylėkite savo priešus, ir melskitės už tuos, kurie jus persekioja" (šv. Mato 5, 44). Kita proga jis yra žmonijai pasakęs: "Kiekvienas, kuris pyksta ant savo brolio, turės atsakyti teis-me. O kas savo broliui tartų "kvaily!", turės atsakyti tribunole" (šv. Mato 5, 22). Aišku, kad Kristus čia "brolių" vartoja sinonimu "artimui", kas reiškia visus žmones.

Bendrai mums visiems reikia daugiau pozityvumo. Užtenka vis kovoti ir veikti prieš ką nors. Kovokime už ką nors. Kova prieš yra iš esmės defenzyvinė ir palieka iniciatyvą tam, prieš kurį kovojama. Mes turim savo aiškius tikslus ir už juos nuosek-liai kovokim.

Bet koks mūsų veiklos iškėlimas į aukš-tesnį lygį turi prasidėti nuo individo. Nelau-kim tolerancijos iš kitų — patys ją rodykim. Žinokim, kad mums mūsų įsitikinimai bran-gūs ir teisingi, kitam — jo. Kokia teise ir ko-kiu pagrindu mes galim iš kito laukti, kad jis atsisakytų savo nuomonės mūsų nau-dai?! Nuomonių skirtumo atveju galiojanti maksima yra: pasakyk savo ir išklausk kito. Tiesa yra viena, bet kelių į ją daug. Tad ir nuomonių skirtumas nebūtinai reiškia, kad viena pusė klysta, o kita teisi. Abi gali klysti, abi gali būti teisios. Tiesa dažniausiai paaiškėja, žiūrint atgal į ieškoji-mų kelią. Tada tik matosi, kuris kitas kelias būtų buvęs trumpesnis. Bet kadangi mūsų lietuviškasis kelias yra dar prieš akis, tai mes ir negalim žinoti, kuria kryptim geriau-sia eiti.

Reikia sutikti su šimtais kalbėtojų, kad darbas, ne žodžiai, svarbu. O tas lietuviškas darbas labai paprastas. Pašvęskim da-lį savo laisvalaikio lietuviškiems reikalams: laikraščių ir knygų skaitymui bei susirinki-mų ir minėjimų lankymui. Remkim lietuviškus parengimus pinigais ir savo dalyvavi-mu. Kalbėkim su savo vaikais lietuviškai, leiskim juos į lituanistines mokyklas ir pa-stūmėkim į lietuviškas organizacijas.

Kas dar paprastesnės formulės nori, tam galima pakartoti Didžiojo Mokytojo žodžius: "Mylėkite vienas kitą, kaip aš jus mylėjau" (šv. Jono 15, 12). Tada savaime būsime vie-ni kitiems tolerantiški.

SU MANIM DAR ŠIANDIEN BŪSI ROJUJ

EVANGELIJOS

*O kur širdis ištroškus mano,
O Viešpatie, tuos tyruos pasisems vandens,
Jei ne iš Tavo žodžių stebuklingojo šaltinio:
“Tavo sūnus gyvens”?*

*O kur aš, Viešpatie, širdies ieškosiu,
Jei aplink jos pėdsakų nėra,
Tiktai naktis ir neįžengiama giria
Arba klastingi liūnai,
Kad vėl galėčiau pasakyt:
“Tava valia tebūna”,
Išgirdus, kaip sakai Tu užiančiai ten miniai:
“Pasitraukite iš čia visi, nes ta mergaitė
Ne mirusi, bet miega”?*

*O Viešpatie, ar man taip pat
Tu leisi ten pabust,
Kur jau visi užmiršę bus
Savuosių sostus, auksą ir stabus?*

*Kai mano lūpos žodžio jau išstarti negalės,
Kai negirdės širdis, ką žvaigždės jai dainuoja
Ir žiedas pasakų gėlės —
Ar, Viešpatie, ir man ten suskambės,
Kaip tam Golgotoj dešinės:
“Tu su manim dar šiandien būsi rojuj”?*

POETAJ

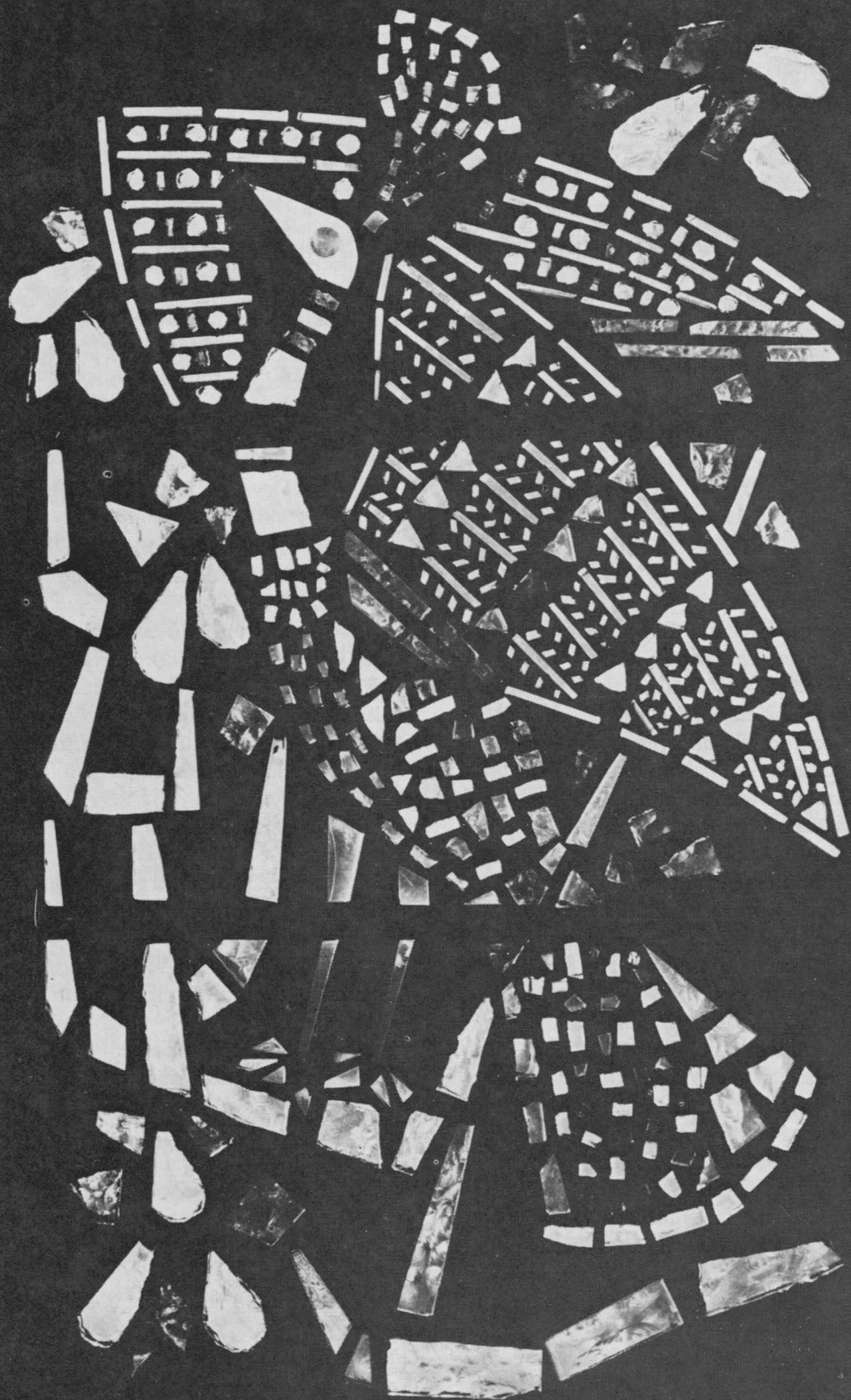
*Kodėl mes tegalim
Žvaigždes jums barstyt,
Kaip žiedus procesijoj —
Mergyčių saujelėm?
Kodėl dovanoti jums saulės visos
Ir viso dangaus duot negalim?
Kodėl mes artėjam prie jūsų širdies
Tokiais nedrąsiais — lyg patamsy —
žingsneliais,
Kad rodosi — saulę bijom paliet
Ant vasaros kilimo žalio?*

*Kodėl paukštis nebijo sulaužyt sparnų,
Audroj skrisdamas per vandenyną,
O mes bijom širdžių artimų?
Mes dar jų nepažinom!*

NEUŽSIGINU

*Mana širdis palinkusi
Į liūdesį — tikrai:
Jai taip labai patinka
Ir vėjai, ir rudens žiedai,
Ir lapai, kurie krinta,
Šlamėdami liūdnai,
Kad visa greit praeina
Ir tu net nežinai,
Kada užbaigsi dainą,
Nutilęs amžinai.*

*Ten niekas nepaduos tau
Atsigavint vandens...
Kitų laivai į uostą,
Atplaukdami skardens,
Kad jie laimingai grįžo...
Ir vėlei čia dainuodami gyvens
Tavi draugai,
Kai tu po kryžium
Jų lauksi atsiskyres — viens.
Ir pas tave jau niekada
Negriš pavasario daina.*

Bronė Jameikienė. Paukštė (skaldytas stiklas).

PALIKIMAS

Vieno veiksmo trijų paveikslų drama

Tęsiny s iš pereito numerio

ANTRAS PAVEIKSLAS

PONAS M ir PONAS N

Dvi žmogaus dalys, sudarančios vieną ir pilną jo esybę. MATOMAS ir NEMATOMAS žmogus, išorė ir vidus, angliškai pavadintume MR. OUT ir MR. IN. PONAS N — alter ego, Freudo psichologijoje Superego, humaniškoji individo pusė, dvasia, siela, sąžinė, sąsmonė...

Jų išvaizda identiška, sakytume, dvynukai: veidas, ūgis, liemuo. Jų panašumas išgaunamas apranga ir grimu. PONAS M dėvi tamsius akinius, PONAS N — be akinių. Tačiau vidumi jie yra priešingybės, todėl nuolatiniame konflikte. PONAS M yra erzlus, piktas, arogantiškas, žiaurus ir suktas, o PONAS N — ramus, švelnus, malonus ir teisingas. PONO M balsas griežtas ir išdidus, PONO N — šiltas ir užjaučiantis. PONO M kalba stačiokiška ir faktiškai nuoga, kaip ir dažno turtingojo, jaučiančio savo vertę tik piniguose, o PONAS N kalba pavyzdžiais, palyginimais ir simboliais.

Tik PONAS M jaučia PONO N buvimą, girdi jo balsą ir reaguoja į jo kalbą. Kiti veikėjai PONO N nemato ir negirdi. Jų atžvilgiu PONAS M kalba pats su savim. Pirmame ir Trečiame paveiksle Ponas N nedalyvauja, nes šiuose paveiksluose PONAS M neprieštarauja savo sąžinei. Nebūtų klaidos PONO N vaidmeniui duoti kitą charakteristiką, pvz. padarant jį ne-

matomu visai, o jo monologus įrekorduojant arba paverčiant jį "kalbančiu daiktu" ir pan.

Idėjine šio veikalo prasme, PONAS M yra kiekvienas asmuo, kuris išsizada savo tautybės ir praeities, norėdamas užtikrinti geresnę savo ar savo vaikų ateitį. Todėl jis ir vardo neturi — žiūrovas jame gali atpažinti bet kurio ištautėlio šeimos likimą.

Antras paveikslas yra kelios charakteringos PONO M gyvenimo ištraukos "Flash back" metodu — atgimusios jo vaizduotėje, besimeldžiant prie profesoriaus lavono.

Uždangai atsiskleidus, scenoje tamsu. Viename scenos kampe įžiūrime degančios žvakės liepsnelę ir dviejų besimeldžiančių žmonių siluetus. Staiga scena nušvinta skaidria, šviesiai raudona šviesa — PONAS M ir PONAS N stovi prieš brangenybėmis nukrautą ilgą paaukštintą. PONAS M tvarko etiketes, rūšiuoja laikrodžius, nustato žiedų kainas ir kt., o PONAS N stebi, abejingai nusiteikęs.

Dvejos durys: vienos, mažesnės, į brangybių krautuvę ir lauką; kitos, didesnės ir permatomo stiklo, į butą. Prie šių durų yra laiptai, vikšro tipo, vedą į Aukštinuko kambarį viršuje. Du ar trys langai, apsaugoti stambiais geležiniais virbais. Stalai, kėdės, telefonai ir kiti tokiai rastiinei būdingi daiktai. Tyliai leidžiama švelni FM muzika.

PONAS N: (*Į žiūrovus*) Brangenybių prekyba. Susipažinkite — savininkas. Aš — jo partneris "ex officio". Mes esame didžiausi priešai ir didžiausi draugai. Abu mes sėdim tam pačiam vežime. Jis laiko vadžias, o aš bandau davinėti įsakymus, kurių jis nevykdo. Ne vieną kartą jis buvo mane išstūmęs, bet aš įsitveriu ratų kraštelio ir laimingai skrieju kartu. Aš noriu turėti paskutinį žodį, paskutinį nusikvatojimą paskutinio pralaimėjimo sekundėj.

(PONAS M *nervinasi: jis meta darbą ir vėl pradeda, sustabdo muziką ir vėl palaidžia ir t. t.*)

Jam nesiseka ši rytą. Jis slepia savo veidą nuo jūsų ir manęs... O, kaip aš norėčiau jam padėti... Jis yra turtingas. Jo vardas laikraščiuose kasdien, stambiomis raidėmis, per visą puslapį... Niekas nabejoja jo morale, etika, reputacija... Jo garbė pasverta, įkainuota ir nustatyta suma už eilutę, už vietą, už laiką...

Jo verslas didėja, jo klientūra gausėja, jo sąskaita riebėja... Milijonas nebe už svajonių kalnų... Ko jam nerimti, ko jam nusiminti, ko jam reikia daugiau...

PONAS M: Tavo priekaištai! Tavo įtarinėjimai mane žudo labiau negu rūpesčiai ar blogas miegas. Aš nepakeliu tavo nepasitikėjimo mano darbais!

PONAS N: Darai blogai. Kartoju ir kartosiu — esi neištikimas pats sau! Tai neatleidžiama.

PONAS M: Neištikimas sau? Nesąmonė! Priekabių ieškojimas! Iš nieko pradėjau. Plikom rankom! Skolon...

PONAS N: Taip, skolon... (*Į žiūrovus*) Ne vienas laukė jo mirties. Bankroto. Jis nenuskendo. Išmokėjo ir išplaukė į viršų, nežiūrint kliūčių ir aukų... Jo sumanumą, jo darbštumą, jo pasišventimą verslui aš liudiju viešai.

PONAS M: Sūnui. Viskas sūnui. Bus milijonas! Padarysiu! Iš nieko, iš nieko... Tai bent gyvenimas, tai bent palikimas! Kas gali būti gražiau už milijoną...

PONAS N: Kas gali būti gražiau... Sūnui gyvenimą kuria. Laimingą. Laisvą nuo rūpesčių ir stokos. Prakaituoja ir neuž-

miega ilgai. Atvirom akim sapnuoja žalius vandenį, pilnus auksinių žuvelių deimantiniais žvynais... Viskas sūnui...

PONAS M: Taip, viskas jam. Jis mano vienintelis. Mano viltis... Aš myliu jį labiau už viską... Jis bus tuo, kuo aš tegalėjau svajoti... Gimė Amerikoj... Gal senatorius, gal net prezidentas... Jis sėdės už garbingiausių stalų, jis bendraus su pačiais turtingaisiais, jo vardas — šalia didžiųjų ir svarbiųjų... Bus galingas, įtakingas, turtingas, nepakeičiamas... Mano sūnus, mano Auksinukas... Jei reikėtų išimti širdį ir atiduoti sūnui, aš tai padaryčiau nesvyruodamas...

PONAS N: Labai gražiai pasakyta.

(*Įeina LAIŠKININKAS. Iš korespondencijos pundo jis išskiria vieną laišką.*)

LAIŠKININKAS: Labas rytas, pone.

PONAS M: Palikite paštą prieangyje.

LAIŠKININKAS: Registruotas.

(*Paduoda, PONAS M įtartina apžiūri, nes laiškas kitokios formos ir išvaizdos, negu vietiniai laiškai.*)

PONAS M: Iš kur jis...

LAIŠKININKAS: Siuntėjo adresas kitoje pusėje.

PONAS M: Neišskaitomas...

(*PONAS N skaito per petį*)

PONAS N: (*Džiaugsmingai*) Iš Mirties krašto!

LAIŠKININKAS: Prašau pasirašyti.

PONAS M: Klaida. Neturiu ten draugų. Nei giminių, nei pažįstamų... Kas galėtų man siųsti laišką iš ten? Klaida, taip klaida...

LAIŠKININKAS: Galimas daiktas.

(*Jis tikrina vardus ir adresą.*)

PONAS N: Ne, ne klaida. Tavo vardas, tavo pavardė, tavo adresas. Ir rašysena kažkaip pažįstama...

PONAS M: (*Kategoriškai*) Laiškas tikrai ne man.

PONAS N: Bet jis surado adresatą! Jis surado ir atėjo labai tvarkingai. Pone...

PONAS M: Gana. Aš nelaukiu laiškų iš Mirties krašto. Atvirai, aš nelaukiu privačių laiškų iš niekur!

PONAS N: Bet taip negalima!

PONAS M: Kas rašo?

LAIŠKININKAS: Nežinau, pone.

PONAS M: Pagaliau nesvarbu. Visi vieno-
dai iš ten rašo. Padėti ir pasigailėti. Siun-
tinių ir sentimentų. Kas padeda man?
Kas gailisi manęs?

LAIŠKININKAS: Suprantu gerai. Gražinsi-
me atgal, pone. *(Jis rūšiuoja laiškus, pa-
sitraukęs toliau, ir taip uždelsia pora mi-
nučių.)*

PONAS N: Aš protestuoju nekaltųjų vardu!

PONAS M: Nekalbėk. Nauja brangenybių
siunta ateina. Mokesčiai pakelti, muitas
nežmoniškas. Ir sūnui laivas dar neišmo-
kėtas...

PONAS N: Tai nepaprastas laiškas. Gal būt,
tavo laimė, gal būt, toji ramybė, kurios tu
ieškai ir nerandi... Mirties krašte žmonės
niekada nemiršta...

PONAS M: Niekas negyvena amžinai.

PONAS N. Gyvena. Nekaltieji gyvena am-
žinai. Nekaltas žmogus yra šventas žmo-
gus, o šventieji nemiršta. Auka ir Tiesa
yra amžinybės simboliai. Nekaltybė per-
ka amžinybę tiesos nemirtingumu...

PONAS M: Tuščiažodžiavimas.

PONAS N: Paslaptis. Paslaptis ir yra ne-
mirtingumo žymė, kurios ieško visi mir-
tingieji.

PONAS M: Pasaka.

PONAS N: Ne, ne pasaka. Neišleisk šio lai-
ško iš savo rankų, prašau. Jis bus tau rei-
kalingas rytoj. Jei ne tau, gal tavo sūnui.
Paslaptis...

PONAS M: Štai kur paslaptis! *(Jis iškelia
saują banknotų)* Pinigai viską gali! Perka
ir parduoda, įskaitant ir patį nemirtingu-
mą.

PONAS N: Laiškas adresuotas tau. Aiškių
aiškiausiai. Gal tėvas, gal motina, gal
brolis, gal sesuo, gal...

PONAS M: Tegų tokius laiškus skaito pro-
fesorai. Jie turi gražaus laiko filosofuoti.
(Staiga) O! Šis laiškas... greičiausiai siun-
čiamas profesoriui... Jam! Duokite laišką!
*(LAIŠKININKAS paduoda, PONAS M iš-
taiso adresą ir gražina LAIŠKININKUI.)*

PONAS N: Jis rašytas tau!

PONAS M: Jis rašytas ne man!

PONAS N: Bet profesoriaus vardas ne My-
kolas?

PONAS M: Smulkmena. Klaidų pasitaiko,
ypač rašant iš Mirties krašto. Laiškas tik-

rai ne man, aš dabar matau... Nuneškite
profesoriui... Ta pati pavardė, tas pats
adresas, tik gatvė kita... Jis apsidžiaugs,
tokį laišką gavęs. Sekanti gatvė į šiaurę.
LAIŠKININKAS: Aš pažįstu poną profesorių.
Klaidų pašto istorijoje netrūksta. Gal
ir jam... Viso. *(Išeina.)*

PONAS N: Pakelk savo veidą — aš matau
jis bijo saulės šviesos. *(Pauzė)* Tokio lai-
ško tu daugiau negausi.

PONAS M: Ir nereikia. Mano nuotaika gen-
da nuo jų...

PONAS N: Bent savo žmonai pasakyk, ką
padarei.

PONAS M: To ji niekada nesužinos.
*(Dabar viršuje, Auksinuko kambary,
smarkus triukšmas, bildesys, keista būg-
nų muzika ir kt.)*

PONAS N: Tai Auksinukas.

PONAS M: Daktarą pakviečiau. Jaunam
organizmui susirgti — nieko nuostabaus.
Oras pilnas teršalų.

PONAS N: Ir vakar buvo daktaras, mačiau.

PONAS M: Ir vakar oras nebuvo švaresnis.
*(Laiptais skubiai nusileidžia DAKTARAS.
Jo balto chalato atlapas nuplėštas, lyg po
imtynių.)*

DAKTARAS: Cigaretę, prašau, cigaretę...

PONAS M: Gal cigarą, Daktare?

DAKTARAS: Ne, cigaretę!

*(PONAS M duoda cigaretę, abu užsirūko.
DAKTARAS jaudinasi, šluosto prakaitą,
tvarko chalata — aišku, jis buvo gerokai
aplamdytas. Ilgesnė pauzė, kurios metu
PONAS N kalba į auditoriją.)*

PONAS N: Žaliuose veidrodžio akiračiuose,
lyg žaliaam vandeny, judėjo Auksinuko
kambario sienos, langai ir žaislai. Tik
vienas žaislas nejudėjo — jis pats. Nebu-
vo vietos ir laiko, nebuvo pasirinkimo,
nebuvo gyvenimo. Buvo veidrodis. Ža-
lias, gyvas ir gilus veidrodis. Jis žiūrėjo į
jį, į tą nuostabiai gražų veidrodinio pa-
saulio dugną... Jis norėjo ten būti, patirti,
paliesti, išgyventi... Bet tai nebuvo įma-
noma. Jo mažytes rankutes sulaukydavo
žiaurus šlifluotas stiklas... Ir jis stebėjosi,
kad ten, nepasiekiamose veidrodžio gel-
mėse, jo rausvas veidas — žalias, jo mė-
lynos akys — žalios, jo baltos rankos —
žalios... Auksinukas suprato tik vieną da-

lyką — ši veidrodi jam įrengė tėvas...

PONAS M: Kaip sūnus šiandien?

DAKTARAS: Kaip ir vakar.

PONAS M: Vadinasi geriau?

DAKTARAS: Blogiau.

PONAS M: Pastebėjote naujų simptomų?

DAKTARAS: Vaikas eina stipryn, bet jis nenori vaikščioti. Jo galva eina didyn, bet jis negalvoja...

PONAS M: Labai gerai daro. Kam reikia vaikščioti, kai garaže du automobiliai? Galvoti? Galvojimas nereikia nei veiksmo, nei pasisekimo. (*Daktaras nusistebi*)

DAKTARAS: Jis turi daug darbo, bet nedirba. Jis turi daug žaislų, bet nežaidžia. Jis bijo šilto vandens, jis bijo šviesos, jis bijo tylos, jis bijo savo balso, jis bijo veidrožio...

PONAS M: Jis mėgsta žaisti auksiniais laikrodėliais.

DAKTARAS: Aš paprašiau padainuoti...

PONAS M: Mano sūnui dainuoti? Ko jūs norit iš jo?

DAKTARAS: Aš paprašiau pašokti...

PONAS M: Pašokti? Kvailystė!! Mano sūnus ne juokdarys.

DAKTARAS: Aš paprašiau paskaityti ir štai vos gyvas ištrūkiau...

PONAS M: Mano sūnus genijus! Kai užaugo... (*Ilgesnė tyla*) Atsiprašau, Daktare, turiu skubėti. Sąskaitą jums apmokėsiu paštu.

DAKTARAS: Ar jūs, pone, daužote savo krūtinę, prieš sėsdamas valgyti pietų?

PONAS M: Daktare!

DAKTARAS: Atleiskite. (*Skubiai išeina*).

PONAS M: Daužo krūtinę... Jam skauda krūtinę... Vaikui, kaip ir man, skauda širdį... Nuo ko?

PONAS N: Esi vienas. Vienas viduje, vienas lauke. Praeitis tavo širdį graužia... Každą pamatei, kažko išsižadėjai, kažką išdavei... Tau niekas neįdomu ir tu niekam neįdomus. Laikraščių neskaitai. Poezijai gaila laiko. Romanai per ilgi. Meno nesupranti. Kultura tau svetima žemė. Nežinai, kas yra geriausias mūsų rašytojas, geriausias muzikas, geriausias dailinikas...

PONAS M: Naujas žmogus neprivalo pažinti seno. Tai jau buvo kalbėta!

PONAS N: Kodėl neatsakei daktarui į pasakutinį klausimą?

PONAS M: Mes esam bacilos! Nuo tėvų vaikai užsikrečia senom ligom. Bacilos, bacilos!

(*Jis griebia PONAŲ N už gerklės ir ima smaugti, bet pats springsta, nes smaugia save. Pauzė. Jis kosti, neatgauna kvapo.*)

PONAS N: Ar nori, kad sušerčiau per nugarą?

(*Skamba telefonas. Pauzė. Niekas neatsiliepia. Telefonas nutyla.*)

PONAS M: Vilija! Ponia Vilija!

(*Iš krautuvės įeina VILIJJA, apie 35-40 metų, mažytė ir užguita moteris, apatiška ir liiguista. Įvyksta pantomiminė scena. PONAS M pyksta, priekaištuoja ir net graso. Žmona laikosi pasyviai, nelyginant jai būtų vis tiek. Tuo tarpu šviesa sustiprinama ant PONO N, kuris vykstančią pantomimą perduoda žiūrovams.*)

PONAS N: Jis niekada jos nevadina žmona. Ponia Vilija. Ji neatsakė telefono, ir dabar ją vyras daužo akmeniniais žodžiais. Ji privalo atsiliepti, kalbėti už vyrą, teisinti jį, ginti ir girti. Ant jos silpnos širdies krenta ledai ir žaibai, skundai, grasinimai, pravardžiavimai...

Nuo etikečių pakeitinėjimo ji gavo nervų sukrėtimą. Vienos firmos vardas, kitos — gaminiai. Patikrino ir rado, kad žiedas ne auksinis. "Meilė nuo to nesumažėjo" — buvo jo atsakymas.

Kai ponia Vilija gavo antrą širdies ataką, vyras jai iššaukė dantistą, nes širdies specialistai per brangiai kainuoja. "Ar ne vis tiek gydytojas" — stebėjosi jis labai rimtu veidu.

Per dažnai imi kardiogramą. Per dažnai klinikas lankai. Neleistina. Subankrutuosim. Ne piliules, eidama į krautuvę, pasiimk, bet šypseną. Nerodyk svetimiems ligų, tai kenkia verslui.

Sulaikyk išeinančius. Užimk juos. Kalbėk, ilgiau ir įkalbėk. Nusijuok gražiai, nežiūrint, kaip sunku. Sau turtą krauni, ne kitiems. Daugiau dirbk, vikriau judėk, užmirši ligą ir taip pasveiksi. Kelias į aukšą ne auksu grįstas.

(*Pantomima baigiasi. Šviesa sustiprinama ant PONO M ir ponios VILIJOS; pa-*

čiame jų ginčo įkarštyje. Pastaba: pantomima t. y. veiksmas be žodžių: mimika, mostai, gestai, judesys...)

PONAS M: Tai neleistina, Vilija! Jis jau dabar turi svetimtaučio akcentą!

VILIJA: Aš nekalta.

PONAS M: Neteisink jo ir pati nesiteisink. Aš matau ir girdžiu. Tu kalbi su juo neangliškai. Žaidi vaikystėje išmokus žaidimus, perki jam plokšteles, kurias tu pati mėgsti. Leidi jam daryti tai, ką aš draudžiu!

VILIJA: Kaip išsaugoti vaiką nuo savųjų įtakos? Jis turi akis ir ausis. Mes gyvename savo žmonių, savo giminių tarpė, savo tradicijų ir papročių centre. Net mūsų klientūros gera dalis kalba neangliškai.

PONAS M: Nekalbėk su juo. Šalinkis. Ne pasakok jam savo kilmės, savo pasakų, savo praeities. Būk jam šalta ir svetima. Savo vienintelio sūnaus laimei mes privalome paaukoti viską, įskaitant ir tėvų meilę.

VILIJA: Iš savo draugų jis išmoksta daugiau, negu iš manęs.

PONAS M: Vakar jis atsinešė knygą iš parapijos knygyno. Kas tau parapija? Kodėl ji ten siuntei?

VILIJA: Aš nesiunčiau. Kaimynų vaikai nusivedė.

PONAS M: Taip neturi būti!

VILIJA: Ką aš padarysiu?

PONAS M: Tai aš padarysiu!

VILIJA: Užkimšk jam ausis, išdurk akis...

PONAS M: Mes išsikeliame! Tuoj pat! Į kitą miestą už tūkstančio mylių! Ten jis negirdės nė vieno žodžio kitaip, nė vienos knygos kitaip, ten nebus nė vieno savojo! Nuspręsta. Išsikeliame, išsikeliame, išsikeliame! Ir mes ten būsim jam nė tėvai, supranti, ponai Vilija? Ne tėvai! Aš pasamdysiu tarnaitę. Jei reikės, dvi. Jis neprivalo sužinoti, kas mes esam. Iš kur atvažiavom. Kodėl atvažiavom. Niekada! Neapsunkinkim savo vienintelio sūnaus mūsų našta! Mūsų vargai ir skurdas, mūsų žema kilmė, mūsų politinis bejėgiškumas, mūsų tarptautinis menkavertiškumas, mūsų laisvės ir tautybės problemos nuo mūsų vaiko turi būti paslėpta amžių amžiams!

VILIJA: Tai jau geriau numirti, geriau man numirti...

PONAS M: Ten atsivers jam nauji horizontai! Naujos pažintys ir nauji draugai! Ten jis užaugs visiškai naujas ir nepaprastas žmogus, mūsų sūnus, Vilija, mūsų... (Krautuvės skambalas) Klientas! (Pauzė. VILIJA išeina į krautuvę, PONAS M atsuoka FM muziką ir per atitinkamą angą seka krautuvėje vykumą. Šviesa atsisuka į PONAŲ N, kuris adresuoja auditoriją. Sukasi įvairių spalvų šviesos laikui atžymėti.)

PONAS N: Kaip sakė, taip ir padarė. Išsikėlė į naują ir nepažįstamą miestą už tūkstančio mylių. Auksinukui ten niekas nepriminė jo kilmės, jo kalbos, jo tėvų praeities. Jis augo ir brendo svetimųjų veikiamas, be motinos įtakos, be vaikystėje sutiktų draugų bičiulystės. Taip norėjo tėvas. Motina buvo per silpna pasipriešinti, o greit ištikęs trečias širdies smūgis ją atpalaidavo nuo visų kančių... (Bildesys ir nežmoniškas būgnų trenksmas viršuje — žymiai stipresnis negu pirmą kartą. Pauzė. Liptais nusirita du uniformuoti gydytojai. PONAS M sustabdo muziką ir pasitinka juos.)

DAKTARAS A: Blogai.

DAKTARAS B: Labai blogai.

PONAS M: Kas atsitiko?

DAKTARAS A: Jis keistas...

DAKTARAS B: Jis visai kitoks...

PONAS M: Jo keistumas yra jo originalumas. Aš ir noriu, kad mano sūnus būtų kitoks.

DAKTARAS A: Jis neturi prisiminimų...

DAKTARAS B: Jis neturi ryšio...

PONAS M: Reiškia, jūsų eksperimentas nepavyko? Mano sūnaus liga yra už jūsų mokslo ribų, ponai daktarai?

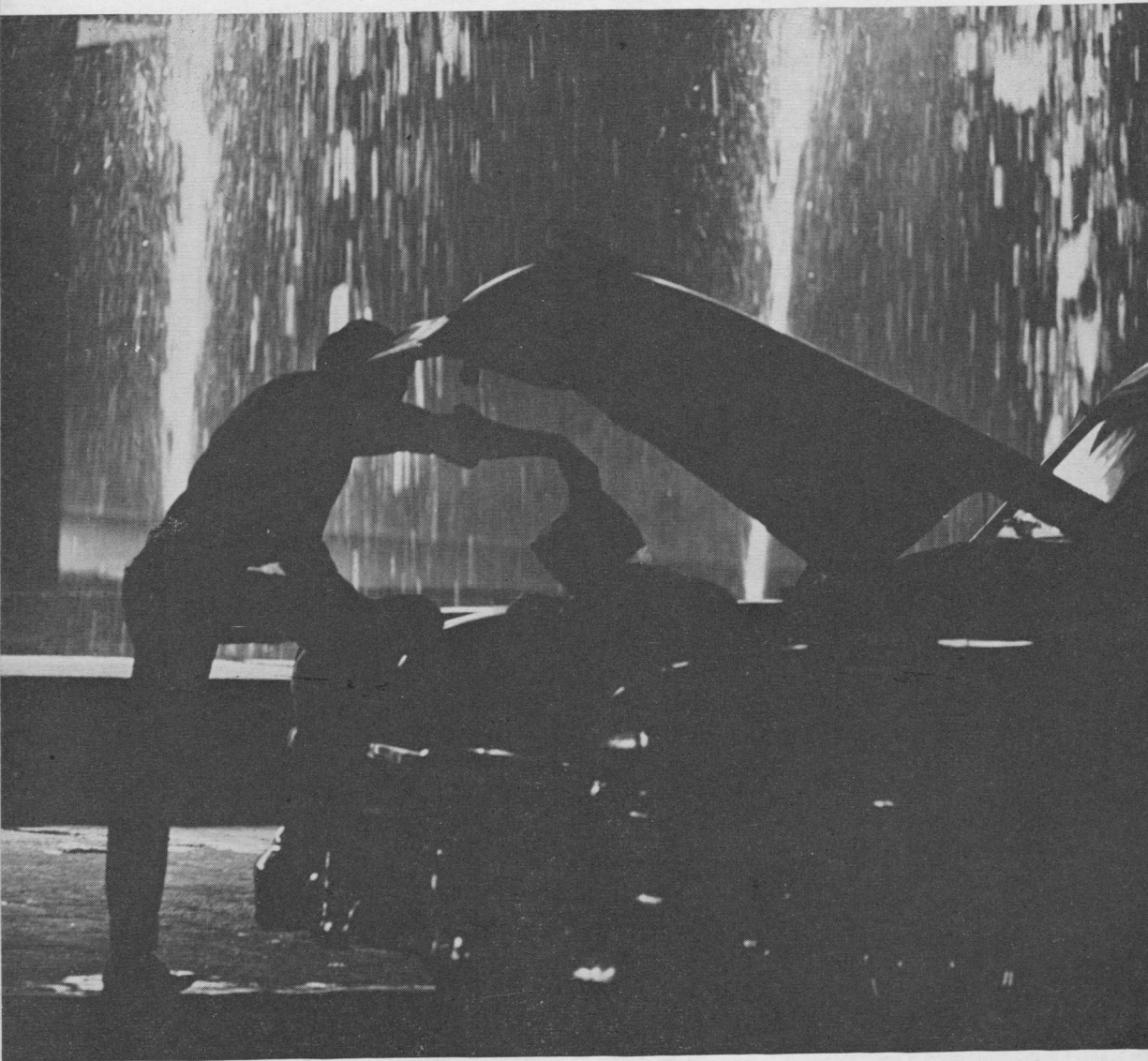
DAKTARAS A: Kiekviena liga turi savo priežastį...

DAKTARAS B: Kiekviena priežastis turi savo istoriją...

PONAS M: Po tiek laiko, po tiek išlaidų, po tiek varginimo mano vienturčio, jūs ateinat pasakyti, kad mano Auksinukas neturi ryšio?

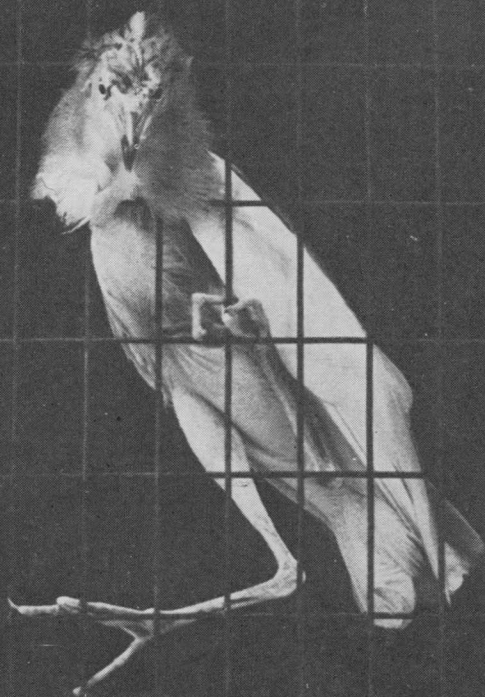
DAKTARAS A: Jis neskiria savęs nuo daiktų veidrodyje...

Algimanto Kezio, S. J., nuotraukos: Hemis Fair '68, San Antonio (141), Mexico City (142 - 144)

DAKTARAS B: Jis paklydo savo kambaryje.

PONAS M: Ką jis turi prisiminti? Ką žinoti? Ar mano pinigai neatsako už viską? (*Daktarai tyli*) Su kuo mano sūnus turi turėti ryšį? Su dvasiomis? Su numirėliais? Aš klausiu jūsų?

DAKTARAS A: Jis išmetė saują banknotų pro langą...

DAKTARAS B: Vaikai rinko ir šaukė "daugiau!" Ir jis metė vis daugiau ir daugiau...

PONAS M: Aš netikiu nė vienu jūsų žodžiu!

DAKTARAS A: Devyni šimtai.

DAKTARAS B: Tūkstantis.

PONAS M: Šundaktariai! Jūs veterinarai! Mano vaikas nemėto pinigų vėjams. Aš jam pasamdysiu šimtą daktarų! Jis pasveiks, pasveiks... Laukan! (*Daktarai išeina*) Kas jam? Mėto pinigus pro langą... Tai jau blogai, labai blogai... Kas mano Auksinukui, kas mano sūneliui pasidarė? (*Jis skuba prie telefono, renka numerius ir šaukia gydytojus. Prožektorius nušviečia PONAŲ N, kuris kalba į žiūrovus. Jam kalbant, įvairiaspalvės šviesos keičiasi pagreitintu tempu, atžymėdamos bėgantį įvairiaspalvį laiką.*)

PONAS N: Pinigai viską gali — jo gyvenimo šūkis. Atgrėžė ir savo Auksinuko veidelį į pinigus. Pinigai šoko, pinigai dainavo, pinigai juokėsi, pinigai rinko draugus, pinigai plėtė pažintis... Nedraugauk su tuo, kuris tau nenaudingas. Geras draugas reiškia turtingas draugas. Buvo perkama, parduodama ir keičiama. Žmonės ir daiktai, be skirtumo. Žalieji verpetai Auksinuko vežimą traukė ne pirmyn, bet suko aplink, ratu, nelyginant juodi arkliciai, sniego audroj paklydę...

(*Sviesa ant PONO M. Įeina TARNAITĖ, jauna, graži ir pilna koketiškos nuotikos.*)

TARNAITĖ: Ponas mane šaukėi? (*Ji sugestyviai šypsosi*)

PONAS M: Jūsų paslaugos daugiau nereikalingos. (*Duoda jai čekį*) Atlyginimas už tris mėnesius pirmyn.

TARNAITĖ: Už ką mane baudžiate... pone? (*Ji bando*)

PONAS M: Aš nebaudžiu. Atleidžiu iš darbo ir užmoku, iki surasite kitą. (*Jis pasitraukia nuo jos*)

TARNAITĖ: Aš stengiausi būti jums gera...

PONAS M: Aš pirkau jūsų gerumą.

TARNAITĖ: O, koks jūs žiaurus... (*Ji bando vėl*)

PONAS M: Sūnus jau tiek išmoko, kad tolimesnės jūsų pamokos jam nieko naujo neduos. (*Jis atmeta jos ranką*)

TARNAITĖ: Auksinukas mane myli...

PONAS M: Aš mačiau jus vakar lovoj.

TARNAITĖ: Jis norėjo su manim pagulėti...

PONAS M: (*Labai griežtai*) Mano sūnus tik šešiolikos metų!

(*Jis atidaro duris, TARNAITĖ išeina. PONAS M paleidžia muziką ir grįžta prie savo brangenybių. Eina įvairiaspalvių šviesų kaita laikui atžymėti. Prožektorius rodo PONAŲ N, kalbantį į žiūrovus.*)

PONAS N: Tėvas greit pastebėjo, kad Auksinukas, tiesiogine žodžio prasme, yra naujas žmogus. Jis nepanašus nė į vieną jo pažįstamų — turtingą ar neturtingą. Bet svarbiausia — jis ne toks, kokio norėjo. Kas tėvui buvo prasmė, sūnui tuštybė. Ką tėvas vertino, sūnus niekino. Ką tėvas kūrė, sūnus griovė. Tarp tėvo ir sūnaus atsivėrė nepereinama bedugnė, ir sūnus padarė išvadą, kad jo tėvui trūks ta meilės.

Tėvas Auksinukui nebuvo pavyzdys. Jo žodžiai reiškė tiek, kiek gryna valiuta, pažadėta savaitgaliui praleisti. Ir draugų draugiškumas jam seniai kėlė abejonių: jų turėjo daug, bet jie visi pranykdavo, kai pasibaigdavo jo pinigai. Auksinukas suprato, kad be pinigų jis būtų niekas — nė geras valkata nesėdėtų šalia jo. Vieną naktį jis ilgai linksminosi, daug gerė ir dar daugiau rūkė... Seanso vidury įėjo išdidus padauža, išsiėmė sulamdytą banknotą ir užsidegė juo cigarą. Ir Auksinukui pasivaideno, kad jis, Auksinukas, yra ne Auksinukas, bet tik auksinukas, moneta, tai yra doleris kito panosei sušildyti... Ir širdis tokia sunki, nelyginant metalo pripilta. Aišku, Auksinukui trūks ta meilės.

Pirmoji meilė jam buvo fatališka. Netekęs tarnaitės, Auksinukas nustojo bet kokio intereso, metė darbą ir mokslą, nes be meilės nebėra prasmės gyventi. Neilgai trukus, jis nusprendė, kad pasaulis

yra sugedęs, pilnas keršto ir neapykan-
tos, ir todėl ateina jam galas. Išvada —
žmonijai trūksta meilės.

Ir Auksinukas ėmė skelbti naują mei-
lės įstatymą. Pranašas turi būti būtina
skurdžius, bet nebūtinai švarus. Užsiaugi-
no barzdą, nusipirko gitarą ir pradėjo "re-
formuoti" — ką daugiau — savo tėvą!
Tėvas greit pastebėjo, kad lange trūksta
žiedų, iš seifo dingsta brangenybės, iš
banko, iš stalčių ir net iš nedegamosios
spintos prapuola pinigai... Tai baisi li-
ga, nepagydoma beprotybės, viso gyve-
nimo ir visų vilčių sunaikinimas...
(Viršuje beprotiškas riksmas, bildesys,
muzika — žymiai stipriau negu prieš ki-
tus panašius atvejus. Laiptais nusirita
trys gydytojai. PONAS M sustabdo FM
muziką ir juos pasitinka.)

DAKTARAS 1: Mažakraujystė.

DAKTARAS 2: Anemija.

DAKTARAS 3: Dvasinė anemija.

PONAS M: Mano Auksinukas... anemikas?

Kaip jis gavo anemiją? Švariausiais rū-
bais dėvėjo, geriausių maistą valgė, des-
tiliuotą vandenį gėrė, tik su turtingųjų
vaikais bendravo... Mano ponai, tai ne li-
ga! Tai kaltinamasis aktas visai mano
giminei!

DAKTARAS 1: Užjaučiame.

DAKTARAS 2: Kartu liūdime.

DAKTARAS 3: Esam pasirengę padėti.

PONAS M: Aš nepriklausau prie bailiųjų.

Leiskite jam šviežio kraujo? Duokite vais-
tų! Gydykit! (Daktarai nejuda) Ko laukiat?
Ko tylit?

DAKTARAS 1: Pavėluota...

DAKTARAS 2: Vilties nedaug...

DAKTARAS 3: Beveik nėra...

PONAS M: Pradėkit nuo "beveik". Ir ne-
bandykit manęs įtikinti padėties beviltiš-
kumu. Aš nugalėjau "beviltiškumą" ne
vieną kartą!

DAKTARAS 1: Dvasinė anemija — ypatin-
ga liga.

DAKTARAS 2: Reikia ypatingo kraujo...

DAKTARAS 3: ...ir ypatingų vaistų.

PONAS M: Aš apmokėsiu. Dvigubai. Trigu-
bai! Pinigai gali viską!

DAKTARAS 1: Dvasinė anemija gydoma ne
pinigais.

DAKTARAS 2: Jūsų sūnus pagytų nuo vie-
no gero žodžio...

DAKTARAS 3: Daugiausia — trijų.

PONAS M: Koks yra tas žodis? Kuris iš jū-
sų žinote tą nepaprastą žodį?

DAKTARAS 1: Norėdamas sužinoti tą vieną
žodį, turi perskaityt visą knygyną.

DAKTARAS 2: Daugiausia žodžių žino pro-
fesoriai.

DAKTARAS 3: Kitų žodžiai nepadės — rei-
kia skaityti pačiam. (Pauzė) Reikia suži-
noti pačiam...

PONAS M: Tai neįmanoma! Aš neturiu lai-
ko skaityti! Duokite žodį dabar! Mano
Auksinukas turi gyventi! Gyventi! Gy-
venti!!

DAKTARAS 1: Vienintelė išeitis — žodžiai
iš Mirties krašto.

DAKTARAS 2: Aš žinau atsitikimą: nepa-
gydomai sergąs gavo iš ten trijų žodžių
žinią ir bematant pasveiko.

DAKTARAS 3: Rašė Motina sūnui "Aš esu
gyva" — ir to užteko jam pasveikti.

PONAS M: Kas gali patikėti, kad tai ne
melas?!

PONAS N: (Į žiūrovus) Kas netiki, tam visas
gyvenimas yra melas.

DAKTARAS 1: Mirties krašte Vilties vaini-
kai žydi vasarą ir žiemą.

DAKTARAS 2: Mirties krašte ir Dievas nėra
miręs.

PONAS M: Aš girdėjau, taip, aš girdėjau,
kad stipri dvasia numirusius prikelia iš
numirusių...

DAKTARAS 1: Ten žmonių gyvenimas toks
šventas, kad Mirtis nustoja savo prasmės.

DAKTARAS 2: Ten žmonių pasiaukojimas
toks kilnus, kad Laikas sustoja jų del-
nuose, pavirtęs amžinąja duona.

DAKTARAS 3: Ten jų žodžiai taip teisingi
ir taip prasmingi, kad rašalas blunka iš
pagarbos, todėl jie rašo laiškus krauju.

PONAS M: (Viltingai prisimena) Profeso-
rius! (Pauzė, garsiau) Laiškas! (Dar gar-
siau) Laiškas!!!

(Staiga šviesa ir visas scenovaizdis dingsta.
Viename kampe, kaip paveikslo pra-
džioj, matyti blanki žvakės liepsnelė ir
dviejų besimeldžiančių žmonių siluetai).

U Ž D A N G A

(Pabaiga sekančiame numeryje)

JAUNYSTĖ

NESUSIKALBAME

Jaunimo konkurse pirmąją premiją laimėjęs rašinys

RASA ŠILĖNAITĖ

Ir spauda, ir visa bendruomenė labai gyrė V-osios Tautinės Stovyklos pasisėkimą — kiek daug jaunimo buvo, koks jis veiklus buvo, kiek mes nuveikėm, kiek lietuviškos dvasios parodėm, kaip smagu buvo ir t.t. Ir iš tiesų, buvo daug jaunimo, jis daug ir entuziastingai veikė, ir buvo smagu. Bet antra vertus, niekas nepasako pilnos teisybės: V-oji Tautinė Stovykla, ypač sesių pastovyklė, buvo pilna nesandaros ir susipiovimo tarp vadovų, ir jaunimui buvo smagiausia, kai jis pats tvarkė savo veiklą, vadovams nesikišant. O tai ne vienintelis atsitikimas: lietuvių bendruomenė yra fonas, kuriame išvaidiname savo kiekvieną surūgusį senmergišką siaurumą. Ir visai nesunku matyti, kad, jei šitokios nesantikos ir nesąmonės tęsis, mes ilgai nebeturėsime lietuviškos bendruomenės.

Betgi nėra reikalo mums ieškoti pražūties. Ji gana lengvai ateis ir be mūsų talkos. Mes galim išvengti susiskaldymo — tik reikia pasistengti.

Pirmas žingsnis į tobulesnį sugyvenimą yra supratimas dabartinės padėties priežasčių. Nesutikimai dažniausiai iškyla arba dėl principų, arba dėl asmeniškų ambicijų. Abiejuose atvejuose nesandarą keliantys skirtumai yra tokie smulkmeniški, kad yra tikras nusikaltimas, jei jie dar tebėra mūsų tarpe.

Kai kurie nesutikimai kyla dėl pažiūrų — apie Lietuvą, apie Ameriką, apie lietuvių

vaidmenį išėivijoje, apie komunizmą. Konservatyvi "dipukų" karta laikosi noro sugrįžti į Lietuvą ir aistringai kovoja prieš "suamerikonėjimą" bei prieš komunizmo pripažinimą. Jų liberalūs vaikai taip pat aistringai ginčija, kad turime pripažinti realybę, pritaikyti lietuviškumą prie išėivijos gyvenimo ir nebijoti amerikietiško, kol išlaikom savo lietuvišką asmeniškumą. O senieji lietuviai, jau "suamerikonėję", atsimena Lietuvą, kurios ilgą laiką nebėra, ir arba gina komunizmą, arba pikta kovoja prieš jį.

Visos trys grupės maždaug sutinka viename — išlaikyti lietuviškumą; nėra reikalo ginčytis, ar grįšim, ar ne; vienaip ar kitaip lietuviybės išlaikymas toks pats. Tad didysis konfliktas kyla dėl "amerikonizmo": ar priimti Amerikos vulgaresnę kalbą ir jos materialistinius idealus, kad būtume amerikiečių priimti kaip "one of the bunch" ("van af de bonch" — išvertus į lietuvių anglišką kalbą), ar susigyventi su jais, dalyvauti jų gyvenime ir domėtis jų kultūra? Pirmojo "amerikonizmo" aiškiai reikia vengti — jis žemina ne tik mus, bet ir amerikiečius. Bet reikia suprasti, kad antrasis kelias — santykiavimas su amerikiečiais — yra reikalingas mums patiems išsilaikyti. Mes negalime įsimūrinti į sieną ir sakyti, kad "čia Lietuva": medis gali augti tik vis tolyn skleisdamas šakas ir šaknis, o ne apsisivyniodamas apie liemenį. Visų tautų val-

Apie save Rasa štai ką parašė: "Aš esu vyriausia keturių vaikų — šalia manęs yra brolis ir dvi seserys. Gimiau Čikagoj 1952 m. Vėliau mano šeima išsikraustė į Lemontą, Ill., kur lankiau Šv. Alfonso pradžios mokyklą ir Maironio lituanistinę mokyklą. Man esant 14 m., kraustėmės vėl, ši karta į Erie, Pa., kur dvejus metus lankiau Villa Maria Academy. O dabar gyvenu Putnamo mergaičių bendrabutyje ir esu trečiokė Putnam Catholic Academy. Esu neišgydoma skautė nuo mažens, mėgstu stovyklauti, rašyti eilėraščius ir pasakas, piešti, šiaip sau išsireikšti (ginčytis!) ir aitvarus laidyti. Baigus gimnaziją, noriu studijuoti biochemiją ir dirbti laboratorijoj, darydama toj srity bandymus".

džios turi užsienio reikalų ministerijas kaip tik tam, kad galėtų užmegzti ryšius su kitom tautom. O mum nereikia nei užsienio reikalų ministerijos — mes jau esame užsieny, ir kiekvienas esame ministeris.

Taip pat turim priimti realybę apie komunizmą. Amerika nepripažįsta mūsų krašto okupacijos, ir tai gerai — komunistai neturi jokios teisės ten lįsti. Ir mes visi maždaug suprantam, kad komunizmas negeras. Bet šitą supratimą mes išreiškiam dažnai klaidingai, kaip pvz. kai kurios grupės reagavo į V. Noreikos koncertą Čikagoj. Kaip gi mes galim nutraukti visus ryšius su savo

broliais Lietuvoj tik dėl to, kad jie yra pavergti? Ar tai ne jų pavergimo pripažinimas? Ar neįrodytume daugiau, jei parodytume visam pasauliui, kad, nors išbarstyti ir kai kur prispausti, mes visi vis tiek esame lietuviai? Mūsų gi čia, Amerikoje, tikslai yra tokie patys, tik kitaip išreikšti ir kitos dalys pabrauktos. Galime susitart.

Yra liūdniau, kai susiskaldymas kyla ne dėl principų, o dėl garbės siekimo. Tokia problema buvo Tautinėj Stovykloj. Buvo gerų vadovų, bet, deja, daugumas bent truputį sudarė įspūdį, kad jie viską žino, o visi kiti neišmanėliai, ir visa stovykla bematant suirs į galutinį chaosą, jei tik neklausys jų pačių gerų patarimų. Tai ir iškilo chaosas — kiekvienas mėgino viską pats sutvarkyti, sudarė savo planus, su kitais nesitarė, o nuo to daugiausia kentėjo stovyklautojai, kurie retai kada žinojo, kas kur dedasi, ir juniorų štabas, kuriam dažnai teko pačiam planuoti veiklą ir organizuoti stovyklautojus. O dėl didžiojo savaitgalio vėliavų pakėlimo tikrai galima piktintis. Skautės ir skautai karštoj vidudienio saulėj stovėjo dvi ar tris valandas, kol keliasdešimt garbingų svečių ir vadovų, po medžiu pasistatę mikrofoną, vertė visus išklausti jų svarbių pasveikinimų (kur kiekvienas pradėjo su "Nenoriu ilgai kalbėti..."), o patys išsidalino keliais svarais medalių.

O iš ateitininkų esu girdėjęs apie paskaitas, kur koksai išmintingas žmogus įsitaiso ant scenos ir juo labiau jis kalba, juo labiau jam patinka jo paskaita, juo labiau jis nori ją pasidalinti, kol pagaliau jo klausytojai dingsta po dulkių sluoksniu.

Gal šitas garbės troškimas taip pasireiškia mūsų tarpe dėl to, kad daug kas iš garbingųjų nėra pritapęs prie Amerikos gyvenimo ir neranda garbės kitur. O gal dėl kitos priežasties — kas čia gali žinoti. Bet vienaip ar kitaip, yra daug būdų rasti garbės, nesukeliant sunkumų bendruomenėj. Tikriausia garbė priklauso tiems, kurie yra garbingi. Mes visi, ir jauni, ir seni, turime pareigą patikrinti savo sąžines ir, reikalui esant, kai kur susivaldyti.

Trumpai, mūsų problemos iškyla, nes mes vienas kito neklausome. Mums yra per-

daug svarbu paskelbti savo pažiūras ir rasti sau gerą vietą. Žmonės, broliai, lietuviai — ką mes galim padaryti?

Galim truputį pasistengti. Nėra lengva pakeisti senus galvėjimo būdus, bet ar bus lengviau, kai mūsų ši didelė bėda išaugs į krizę? Mums reikia susipažinti — mums reikia dialogo. Mums reikia paremti Pasaulio Lietuvių Bendruomenę, mūsų didžiausią išorinį ryšį. Mums reikia remti asmeniniu dalyvavimu ir finansine parama bendras veiklos sritis: spaudą, šventes, kultūrinius rengimus, šelpimo organizacijas. Mums reikia siekti, kad organizacijos palaikytų ryšius tarp savęs, ypač skautai ir ateitininkai — gal bendrai ruošiant minėjimus ir studijų dienas. Mums reikia ieškoti stiprių, pasišventusių vadovų ir suteikti jiems galimybę veikti. Ir mums, jaunimui, reikia nurodinti, ko mes norime iš lietuviybės ir kaip

KONKURSO JURY KOMISIJOS NARIAI

taip pasisakė apie šį, Nakties Svirplio slapyvardžiu pasirašytą, rašini, rekomenduodami jį premijai:

Pasižymi nuoširdumu, minčių dėstymo tikslumu... Artimiausias temai... Objektiviai nurodo mūsų uždavinius... Pasižymi pastangomis surasti "modus vivendi" tarp kartų... Pasako daug tiesos apie lietuvių veiklos blygbes, nors, atrodo, rašo savo pykčiui išlieti.

tai pasiekti, ir dabar, kol dar neįsmukom į vagoną, pasirinkti savo kelią. Jau mes matome, kad mūsų skaičiai mažėja ir reikia susijungti. Tiesos ir šviesos ieškojimo dvasia tegul veda mus į tobulesnę tautinį gyvenimą.

Aš manau, kad mes tikime savo idealais — kitaip, kodėl gi mes išlaikytume tokią plačią spaudą, tokias veiklias organizacijas, savo kultūrą, savo kalbą? Mes nenorime savo garbei leisti pražūti. Tik sunku, taip sunku būti idealistiškam šiame pasaulyje. Mes esame kryžkelėse. Ar eisime tiesiu keliu, ar ne?

TERESĖ PAUTIENIŪTĖ

LIKIMAS

*aš einu tuo keliu
vienumoj tuo vienu
tylumoj tuo savu
aš einu*

*aš einu be šviesos
aš einu be tamsos
tik einu
tuo keliu*

*ir girdžiu tylumoj
paukštės balsą skaidriai
tyrą balsą skambiai tolumoj*

*be dienos be nakties
nežinau nei linkmės
tik einu
kur jaučiu
paukštės balsas aidės*

*ir praeis ir praeis
mano laikas praeis
ėjimu nežinion
tuo keliu*

*gal be paukštės
gal be galo
vienu*

KAS BUS

KĘSTUTIS GAIDŽIŪNAS

*kam reiks mokėti?
Kas bus,*

*Mes einame
mišku
akmenų, mišku
uolinių medžių.*

*Dangus
juodas.*

*kas buvo užmiršta.
Kalbėk,
sakyk man,*

PADEK MAN...

Gyvenant ne vienam ir ne dviese

— Žinai, ką aš sugalvojau? — su saulėta šypsena sako Juozas savo žmonai Mildai. — Tokių dienų kaip ši jau daug nebebus. Sėskim tad į mašiną ir važiuojam.

— O kur?

— Kur tik tu nori. Visi keliai mums atviri!

— Hm... gal ir neblogai būtų...

— Aš manau, kad būtų labai gerai. Na? — pridėjo jis palaukęs.

— Kažin, kaip tėvelis? Aš manau, ir jis norėtų...

— Mildut, — beveik maldaujančiai pertraukė žmonos kalbą vyras. — Šį kartą aš tikrai noriu, kad važiuotume tik tu ir aš...

— Bet, kaip tu pasakysi tai tėveliui? Juk ir jam ši diena graži. Jis nesupras.

— Tai labai blogai, kad nesupras. Ar tu, brangute, pagalvojai, kad jau dvidešimt metų, kaip tu gyveni baimėje, kad jis nesupras?

— Pagalvojau. Ir ne kartą pagalvojau. Bet dabar nebe laikas pradėti jį nuo to atratinti.

— Man rodos, kad tokiu savo elgesiu tu daugiau jo gyvenimą apsunkini, negu lengvini. Jis pakankamai suaugęs, kad suprastų, jog vyras ir žmona turi teisės pabūti vieni ne vien tik miegamajame.

— Dūšiuk, mudu daug kartų apie tai kalbėjome ir tu iš anksto žinai, kad aš, nepaklausiusi tėvelio, nevažiuosiu.

— Pagalvok dar, prieš galutinai man atsakydama. Man rodos, kad šiokių tokių teisių ir aš į mudviejų, jai taip galima vadinti, gyvenimą turiu.

— Gerai, pagalvosiu, — atsakė Milda ir nuėjo į valgomąjį.

Priėjo ji prie lango ir, lyg maldai sunertom rankom, atsirėmė į palangę.

— Dieve, padėk man! — visa savo būtybe susikaupusi, mintimis kalbėjo ji. — Dieve, pa-

dėk, padėk man! Duok man teisingą atsakymą! Žmonos-dukters žandai buvo surakinti ir pirštai nuo suspaudimo pabalę.

Štai girdi ji vyro žingsnius. Bet koks galvojimasis staiga nutrūksta. Ji atsisuka. Mato vyro klausiantį žvilgsnį.

— Aš turiu paklausti tėvelio, — atsako ji ramiai ir šaltai. Tartum nė negalvojusi, tartum ne savo lūpom.

— Gerai. — Juozo veidas surimtėja. Jis nusisuka ir nueina į miegamąjį. Užsidaro duris.

Dabar tik supranta Milda, kad nuskriaudė savo vyrą. Dabar žino ji, kad jis ilgai gulės lovoje, bet nemiegos. Aišku, kaip ir visada, vėliau jie šio įvykio neminės, bet Juozas net kelias dienas bus tylus, liūdnas ir nekalbus. Ji pataikaus, dės visas pastangas vyrą išblaškyti, bet — tam reikia laiko...

Čia Milda tik dabar pastebi, kad ir sūnus yra valgomajame. Jis sėdi prie valgomo stalo ir, pakėles veidą nuo knygos, žiūri į motiną.

— Kas atsitiko? — klausia jis.

— O, vaikeli, kartais aš taip neįaiminga! — ir jos akyse pasirodo ašaros.

— Na, kas gi dabar, mam?

Motina papasakojo, kas tik ką įvyko.

— A, praeis, mamuk, ir tai. Neimk tik taip į širdį, — mėgino sūnus guosti.

— Aš žinau, kad praeis, bet aš nesu tikra, ar aš teisingai darau... Aš plėšausi per pusę! Supranti? Visiškai per pusę! Ir... — dar labiau nusiminė ji, — ko gero nei vienam, nei kitam nėra iš to naudos... — Čia užsidengė rankomis veidą.

Sūnus tylėjo.

Po valandėlės Milda nusišluostė ašaras ir tarė vėl:

— Vargšas tėtelis! — Taip ji vadindavo prie vaiku vyrą. — Kai tik jis atsikels, prieisiu, ap-

VAIKAI
IŠMOKSTA
TAL,
KĄ
IŠGYVENA

Dorothy Law Nolte

Iš Klingbergo Mokyklų laikraščio
The Steps, 1969 m. vasario numerio

Jei vaikas gyvena vis kritikuojamas,
jis išmoksta smerkti.
Jei jis gyvena vis puolamas,
jis išmoksta atsikirsti.
Jei vaikas gyvena pajuokiamas,
jis tampa nedrąšiu.
Jei jis gyvena vis gėdinamas,
jis ima jaustis kaltu.
Jei kiti būna kantrūs su juo,
jis išmoksta būti kantrus.
Jei vaikas gyvena padrąsinamas,
jis įgauna pasitikėjimo.
Jei jis gyvena pagiriamas,
jis išmoksta įvertinti.
Jei vaikas patiria tiesumo,
jis išmoksta būti teisingas.
Jei jis gyvena saugiai,
jis įgauna tikėjimo,
o jei gyvena pripažintas,
jis išmoksta būti savimi patenkintas.
Jei jis yra priimamas draugystėsna,
jis išmoksta atrasti meilę pasaulyje.

KARTU UGDYTI KAŽKĄ GAIVINANČIAI SKIRTINGO

Įvairiose situacijose daugelis žmonių galvoja, kad jie jose yra nepajėgūs, kai tuo tarpu iš tikro jie tik neįstengia jų suprasti. Panašiai pasitaiko ir vedybiniame gyvenime: nors sumanūs ir jautrūs kitose situacijose, vedusieji neretai nė nebando pasimokyti, ką tikrai reiškia

gabinsiu ir atsiprašysiu. Taip dabar man juo gailla.

Praslinko pora ilgų ir neįaukių valandų. Milda neabejojo savo nusistatymu atsiprašyti, bet ji vaizdavosi savo gerą, širdingą vyrą nukriausą ir liūdną ir — ar galės ji prižadėti ateityje elgtis kitaip?

Štai atsidaro miegamojo durys. Juozo veidas ramus ir tartum malonia šypsena pasipuošęs. Tiesia jis abi rankas į žmoną, prieina, apkabina ją...

— Atleisk man, brangute, kad aš buvau toks savanaudis. Nepyk. Man pačiam dabar gėda savęs...

Viktorija Šmaižienė

sugyventi. Dažnai jie gyvena praeityje, bet kiekvienas savoje, skirtingoje.

Pavyzdžiui, vyras gali susidaryti vedybinį vaizdą, žiūrėdamas į savo tėvų vedybinį gyvenimą. Jei jo tėvai buvo laimingi, tai ir jis nori tą jūjų sugyvenimą pakartoti. Jei jie buvo nelaimingi, tai jis nori gyventi priešingai.

Panašiai gali galvoti ir žmona. Čia kaip tik gali atsirasti didelis skirtumas, nes jie buvo skirtingų tėvų vaikai. Ir taip jie gali eiti ranka rankon, bet į skirtingas puses. Nenuostabu, kad verkšlenama: "Tu esi nesukalbamas!"

Pasisekimas vedybose pasiekiamas, užmirštant paveldėtus įpročius, paliekant ramybės matytus vedybų vaizdus ir pradėdant naujai kartu ugdyti kažką gaivinančiai skirtingo nuo bet ko, kas praeity atsitiko.

Tie, kurie laimingai vedė, neklausia savęs: "Ko aš tikėjau? Jie klausia: "Ką mes kiekvienas mūsų galėtume įnešti į šį mūsų bendravimą, kad vedybinį gyvenimą darniai ugdytume?"

Dr. Paul Popenoe

KRIKŠČIONIJA

● JAV 1968 metais

Praeję metai nebuvo labai linksmi JAV gyventojams. Pyktis lyg pritvinkusi votis ne kartą erzinančią įtampą vertė kraujo praliejimu. Prieš Velykas Memphis mieste nuo kulkos mirė kun. M. L. King, Jr. Vasaros pradžioje jaunas vyras Los Angeles viešbutyje nušovė kandidatą į prezidentus Robert Kennedy. Vasaros gale demokratų partijos konvencija Čikagoje buvo lydima kruvinais susirėmimais tarp policijos ir demonstrantų. Nežiūrint šių kruvinių įvykių, vasara buvo kur kas ramesnė, negu daugelio buvo pranašauta.

Įtampa, aišku, palietė ir JAV milžinišką katalikų bendruomenę, kuri nuo 1967 m. paaugo 603,423 nariais, pasiekdama 47,468,333 asmenų skaičių. Daugiausia kontraversijos sukėlęs įvykis katalikų bendruomenėje buvo liepos 29 d. popiežiaus paskelbta enciklika "Humanae vitae". Peticijos ir protestai buvo organizuojami tikrai su amerikiečiams savita energija: štai trumpu laiku su enciklika nesutinkančių teologų memorandumas turėjo 700 parašų. Ne vienam protestas buvo daugiau negu žestas: štai Washingtone 39 kunigai buvo suspenduoti vietos vyskupo už tai, kad viešai pareiškė nesutinką su enciklika.

Galima būtų spėti, kad nemažas skaičius šių konfliktų išdavoje pradės galvoti apie pasitraukimą iš savo darbo. Prieš metus olandas dominikonas teologas Edward Schillebeeckx, viešėdamas JAV, teigė, kad per sekančius trejus metus 10,000 kunigų iš dabartinių 60,000 nebedirbs kunigo darbo. Neatrodė, kad jo spėjimas būtų labai perdėtas, nors priklauso, kieno statistiką nori rimtai imti: 1968 m. kunigybę palikusiuųjų skaitoma tarp 700 ir 2,500. Nėra taip pat aiškios pagrindinės priežastys, kodėl apsisprendžiama aktyviai kunigo darbo nebedirbti, nors celibato našta ir noras vesti gan dažnai minimi. Sociologas kun. Andrew Gree-

ley spėja, kad 1978 m. JAV katalikų Bažnyčia bus netekusi pusės savo 60,000 kunigu, 12,000 brolių vienuolių ir 175,000 seserų vienuolių, kuriuos turėjo 1968 m. Per paskutinį dešimtmetį JAV katalikų skaičius paaugo 11 milijonu, todėl Bažnyčios administratorius daugel metų persekios rūpestis, kaip aptarnauti didėjančią bendruomenę, matant nuolat krintantį pašaukimų skaičių.

Viena kryptis pašaukimų klausimui spęsti — šventinti diakonus. Vatikano sakramentų kolegija sutiko su JAV vyskupų siūlymu atgavinti pastovų diakono luomą. Diakonais būtų vyrai, jau pažengę amžiumi. Vedę diakonai neturėtų teisės vesti, jų žmonoms mirus, gi nevedę, turėtų pasilikti viengungiais. Stebėtojai iš šalies sunku suprasti diakonų klausimo rišimą su vedybomis.

Antra kryptis — peržiūrėti dabar teikiamus bendruomenei patarnavimus ir patikrinti, ar jiems nėra pakaitalų. Štai didelis skaičius JAV kunigų ir seselių aptarnauja katalikų mokyklas — jų talka iki šiol leido apriboti išlaidas mokykloms, nes kunigams ir seselėms buvo mokamos minimalios algos. Šiuo metu didėja pasauliečių mokytojų talka — didėja ir išlaidos. Daug kalbama apie mokyklų reorganizaciją — o tai paprastai reiškia uždaryti daug mokyklų. Paskutiniais metais mokyklų sistema jau sumažėjo: užsidarė 637 pradžios ir vidurinės mokyklos, gi naujų atsidarė tik 207.

JAV katalikų bendruomenė pergyvena konsolidacijos laikotarpį: silpnesnės bažnytinės institucijos (žurnalai, leidyklos, mažieji vienuolynai) vargu ar pasiliks kratomam rėtyje, tačiau katalikų bendruomenės ateitimi vargu ar reiktų rūpintis: amerikiečiai yra įgudę organizatoriai, sugebą skaityti laiko ženklus — sekančios dešimtmečiai gali kaip tik būti įvadas į naują augimo ir klestėjimo laikotarpį.

A. L.

ATGARSIAI

JAUTRUMAS JAUNIMUI, NAUDA LIETUVYBEI

“Mūsų laikraščiuose jau senokai yra atsiradęs ir angliškoj spaudoj dažnai linksniuojamas generacijų tarpas arba plyšys. Jauni, jau Amerikoje gimę ar bredę, žmonės mūsų spaudoje

● Pageidavimai pamokslininkams

Vokietijoje buvo pravesta anketa, klausiant pasauliečius, ko jie pageidautų iš pamokslininkų. Štai to apklausinėjimo rezultatai:

1. Gerai pasiroškite, nes jei kalbėsite nepasirošę, tuoj visi pastebės.
2. Būkite geri ir baikite pamokslą po 15 minučių.
3. Nekalbėkite aukštu stiliumi, vartodami lotyniškus posakius, nes mes atsimename tik vaizdingus dalykus.
4. Kalbėkite ne senovės kananiečių, o dabartine mūsų kalba; kalbėkite aiškiai, be sentimentalumo ir poezijos.
5. Venkite išpūsto tono, nes bijome, kad jis gali būti tuščias.
6. Nesistenkite sudaryti išpūdį, kad esate pasiekę tobulybės viršūnę; mes labiau tikime tiems, kurie supranta sunkų kasdieninį mūsų gyvenimą.
7. Duokite mums maitinantį Dievo žodį; būdami alkani, norime duonos, o ne pyrago.
8. Sukurkite mums didingą išganymo tiesų vaizdą.
9. Jeigu suponuosite, kad mes daug ką žinome, tai jūsų žodžiai skambės virš mūsų galvų.
10. Suriškite tikėjimą su profesiniu mūsų gyvenimu ir nesudarykite išpūdį, kad pašaukimas yra tik kunigystė ir vienuolystė; kalbėkite ir apie politiką, kiek tai būtina Dievo žodžiui, bet venkite partinės politikos.
11. Peikite, kas yra mummyse peiktina, visai atvirai, bet nekeikite ir nedaužykite pulpito; mes žinome, kad ne visuomet esame toki, koki turėtume būti (panašiai kaip ir jūs), bet nenorime būti niekinami ir įžeidinėjami.
12. Nestumkite mūsų į nusiminimą, bet verčiau padrašinkite ir padėkite.

J. V.

neberanda to, kas juos domintų ar patrauktų. Daugumas laikraščių redakcijų tuos žmones ignoruoja. Apie juos rašo neigiamai arba jais visai nesidomi... užuot prisiauginę naujų skaitytojų ir bendradarbių, juos be jokio gailėsčio atstumia ir nuo laikraščio, ir nuo lietuviybės. Tie žmonės kerta šaką nuo lietuviybės medžio. Nedaug buvo ir yra redaktorių, kurie tą labai jautrų momentą pajėgė suprasti. Jie tuo pajėgė laikraštį pagyvinti. Toje gyvintojų galerijoje savo populiarumu greičiausia stovėtų “Laiškai Lietuviams”, “Tėviškės Žiburiai” ir buv. “Dirvos” red. Balys Gaidžiūnas. Kiek girdėti, jie gerbiami už savo plačius akiračius. Tie redaktoriai dažnai prisimenami ir jaunuųjų tarpe”.

V. Šarka “Tėviškės Žiburiuose”; III. 20

Zemiau spausdinami pasaulyje bene paties jauniausio poeto, 7 m. Antonijaus Fortikari du eilėraščiai (interviu su juo žr. šio “L. L.” nr. 159 psl.).

ŽVEJAI

Gėsta saulė
Bekraščiamė danguje,
Kur tviska žvaigždės.
O kokia mėlyna jūra!
Žvejai grįžta
Zalsvomis ir melsvomis bangomis,
Dangus atrodo kaip vanduo.
Iš valtės girdėti balsai.

ŽEMĖJE

Ties poliais
Dideli ledo krantai
Plauko lėtai ir pavargusiai,
Kaip kregždės
Skrenda į šiltuosius kraštus.

Pilnutėlė Čikagos Jaunimo Centro salė kovo 8 d. "Laiškų Lietuviams" parengime. Pirmosios eilės vidury sėdi JAV LB pirm. Er. Nainys su Ponia, vysk. V. Brizgys, Lietuvos general. konsulas P. Daužvardis su Ponia, "Draugo" moderatorius kun. Pr. Garšva, MIC, "Ponios tarnaitės" operos dainininkus parengusi Iz. Motekaitienė ir p. Motekaitis (nuotr. P. Maletos).

"L. L." straipsnio konkurso premijų įteikimo iškilmės: (iš kairės) I premiją laimėjęs V. Zalatorius, "L. L." red. kun. K. Trimakas, S. J., mecenatas V. Kuliešius; (sėdi) vertinimo komisijos sekr. D. Tallat-Kelpšaitė, pirm. A. Kairys; mecenatai: S. Rudokienė, dr. E. Ringus ir Pr. Razminas.

Publika labai šiltai sutiko "L. L." parengimo meninėj programoj pastatyta komiška opera "Ponia tarnaitė". Viršuj: režisierius ir nebylio vaidmeni atlikes akt. J. Valentinas (nuotr. P. Maletos); apačioj D. Kučėnienė (Serpina) ir Vyt. Nakas (Uberto); žemai matosi ir kai kurių styginio akompanimento dalyvių siluetai. Muzikinį akompanimentą sudarė: M. Motekaitis (piano), P. Matiukas (pirmas smuikas), A. Paukštys (antras smuikas), P. Armonas (violončelė) ir F. Strolija (viola). Solistus muzikiniai paruošė Iz. Motekaitienė; dekoracijas — dail. J. Daugvila; kostiumų eskizus — dail. N. Banienė. Scenos apšvietimą tvarkė Vyt. Zygas.

J. Žilevičius "Drauge" (III. 15) apie šią komiška opera taip rašė: "... jos pastatymas, atlikimas sudarė kone iprastos operos vaizda, kur šalia muzikinės raidos žiūrovai mielai sekė ir besivystančią komiškos operos intriga... Šiuo požiūriu ji žiūrovams tapo gana artima, besiritanti scenoje kaip vienas, nedalomas gabalas. Operai gelbėjo ir muzikinė palyda... viskas buvo išlaikyta pusiausvyroje, todėl buvo gražu ir malonu operos klausytis... Negalima solistų nepagirti už neblogą technišku muzikinių sunkumu nugalėjimą. ... režisierius, kiek aplinkybės leido, veiksmą sumaniai pagyvino. Dekoracijos ir šviesa buvo labai meniškai suderintos, švelniai traukė dėmesį scenon. Kostiumai irgi buvo be priekaištų."

ŽODŽIAI IŠ "LAIŠKŲ LIETUVIAMS" STRAIPSNIŲ KONKURSO PREMIJŲ ĮTEIKIMO IŠKILMIŲ

Visi esame lietuviai, bet tik žvilgtelkim į mūsų visuomeninį gyvenimą... Kiek lietuvių pliekiasi, kad net plunksnos barstosi!... Ir ne vien plunksnos...

Kaip yra — bet dar svarbiau — kaip turėtų būti? Ką daryti? Tai klausimai, kuriems ieškojome atsakymo, skelbdami šį konkursą.

Kad tautietis su tautiečiu sugyventų, kad lietuvis su lietuviu ne kapotųsi, bet darniai dirbtų, išėivijoj lietuviybę ugdydami ir Lietuvos laisvės siekdami... Tai toks "Laiškų Lietuviams" redakcijos tikslas, skelbiant šį konkursą.

Kitką perdavėm jums visiems — apgalvoti ir, savo idėjas išdėsčius, parašyti... Kitką perdavėm konkurso vertinimo komisijai — atsiųstuosius straipsnius įvertinti.

Idėja yra gyvybės apraiška. O visa, kas gyva, auga. Ir idėja auga — auga visų bendrom pastangom. Taigi, premijuotus straipsnius atspausdinę, vis vien dar tęsime kalbą šia mums visiems svarbia tema, pritardami, papildydami, gal ir su kai kuo nesutikdami.

Vyr. red. Kęstutis Trimakas, S. J.

Tėvai Jėzuitai, isikūrę Čikagoje, lietuvių tautiniame darbe atlieka milžinišką darbą. Jų leidžiamas žurnalas "Laiškai Lietuviams", plačiai paplitęs laisvajame pasaulyje, yra visų laukiamas svečias. Mano a. a. vyras dr. Antanas Rudokas rėmė jėzuitų užsimojimus, didžiavosi jų veikla, ypatingai jaunimo tarpe. Todėl aš, tęsdama jo pradėtą darbą, jo šviesiam atminimui skiriu premiją jaunimui... Norėdama, kad jaunimas ir toliau aktyviai reikštųsi spaudos darbe, tokią premiją skirsiu kiekvienais metais.

Stefanija Rudokienė, mecenatė

Šių metų tema "Tolerancija ir ištikimybės principams, kryžiuojantis pažiūroms ir nuomonėms" parinkta sumaniai ir taikliai. Šiandien viena iš labiausiai pūliuojančių tautinės veiklos žaizdų kaip tik ir yra tolerancijos stoka, stoka pagarbos kitų nuomonėms ir pažiūroms, stoka demokratiškos principų supratimo. Visa tai labai apsunkina mūsų lietuviškąją veiklą.

Iš visų atsiųstųjų straipsnių nebuvo nė vieno, kuriame autorius pripažintų pakankamą tolerancijos lygį mūsų tarpusavio santykiuose arba pateisintų vadovaujančių asmenų elgesį tolerancijos prasme. Priešingai, visi, kaip susitarė, teigė, net ir jaunieji, kad mūsų tautinėje veikloje labiausiai trūksta tolerancijos.

Turiu vis dėlto pastebėti, kad tolerancijos klausimas toli gražu nebuvo išsemtas. Nė vienas straipsnis nebuvo premijuotas vienbalsiai, tai yra, nebuvo straipsnio, kuris būtų patenkinęs visus jūry komisijos narius. Straipsniuose buvo pakankama dozė niuansų, rodančių ribotą toleranciją net ir tuose, kurie piršo vienokius ar kitokius tolerancijos receptus. Tikiu, kad ir šįmet, kaip ir praėjusiais metais, išspausdinus pirmąsias premijas laimėjusius straipsnius, kils viešos diskusijos, kuriose bus pažvelgta giliau ir plačiau į šią mus visus žeminančią problemą.

*Anatolijus Kairys,
vertinimo komisijos pirmininkas*

Yra teoretikų, kurie tvirtina, jog menas ir muzika gali egzistuoti be žiūrovo ir klausytojo. Bėt kas išdrįs tvirtinti, kad rašymas gali būti be skaitytojo... ir be premijų, sakyčiau? Premija yra viena plunksnos darbuotojo pripažinimo forma. O be pripažinimo ir įvertinimo rašymas neįmanomas. Taigi, ši premija ir mane, ir mano kolegas, be abejo, paskatins ir toliau kurti ir skleisti lietuvišką žodį tarp savo tautiečių.

A. a. rašytojas Jeronimas Ignatonis, priimdamas "Draugo" romano premiją prieš kelerius metus, palygino gyvenimą su viešbučiu. Vieni žmonės isirašo į garbės svečių aukso knygą ir ilgai atmenami, kiti gi išėina net ir neužsimokėję.

Man norisi "Laiškų Lietuviams" žurnalo dirbamą darbą palyginti su hidroelektrine. Vanduo, be kurio nė vienas ratukas nesisuks, yra skaitytojai. Jie suka turbinas, laikraščio bendradarbius. Turbinų energiją redaktoriai — dinamos paverčia į elektrą, kurios šviesa apšviečia visą lietuviškąją visuomenę. Na, o rėmėjai ir mecenatai yra tas tepalas, be kurio ir turbinos ir dinamos greitai pradėtų girgždėti cypiti, o galų gale ir visai sustotų...

Aišku viena — kad mes negalim būti vien be kitų: skaitytojai be bendradarbių, leidėja be rėmėjų, redaktoriai be visų jų... Dėl to aš ir noriu visų laureatų vardu padėkoti skaitytojams, leidėjams, redaktoriams ir, žinoma, savo mecenatams...

*Vytautas Zalatorius
pirmosios premijos laimėtoja*

PRIE KO EINAMA?

Ar prie tikėjimų sumaišymo, ar prie tarpusavės meilės

“Laiškuose Lietuviams” pradėta vesti propaganda, kad reikia mums arčiau bendrauti su evangelikais, liuteronais ir kitom tikybom. Keista, kad net vyskupijoj tai labai praktikuojama... Aną dieną buvo televizijoje, kad katalikai eina į kitų pamaldas, ten kartu neva savo tikėjimą išpažįsta; net kitų tikėjimų bažnyčiose mūsų dvasios vadovai dalyvauja. Noriu stachiai paklausti, prie ko einama, ar prie visiško katalikų tikėjimo sumaišymo, jo išnaikinimo pačių katalikų vadovų rankomis?... Kam mums, katalikams, blaškytis pas kitus, jei tikime į Kristaus įsteigtą katalikų tikėjimą? Mes mylim kiekvieną artimą, bet nenorime, kad kištųsi kas į mūsų vidaus dvasios reikalus, kuriems iš pat mažens Bažnyčia - mokykla išskiepia.

Gal tie mano gvildinimai ir netvarkoj, todėl prašau “Laiškų Lietuviams” redakciją atsakyti.

Bal. Brazdžionis

Mielas Pone Brazdžioni,

Iš Jūsų laiško ryškėja du dalykai: viena — kad labai norite išlaikyti katalikiškas pažiūras ir nusistatymus, ir antra — kad Katalikų Bažnyčia yra pažengusi vieną didelį šuolį į priekį... ir, jei Jūs nepasistengsite jos pasivyti, tai ir iš Jūsų ano noro daug ko nebeliks.

Norint būti geru kataliku — ypač tokiuo, kuris stengiasi kuo tiksliausiai laikytis katalikiškų nusistatymų, reikia vis laikyti pridėjus ausį prie dabarty plakančios Bažnyčios širdies... — tiek, kiek ji plaka kartu pagal Kristaus norus.

Tad koks yra tas šuolis, kurį padarė Katalikų Bažnyčia, dėka kurio Jūs atsilikote? Tai Katalikų Bažnyčios visuotinio suvažiavimo nutarimai, pagal kuriuos Dievu ir Kristumi tikintieji nekatalikai krikščionys yra pripažįstami Kristaus sekėjais, o visi katalikai yra raginami su jais bendrauti, kartu meldžiantis ir siekiant vienybės (plačiau žr. Vatikano II suvažiavimo dokumentus, liet. vertim. II 23-46 psl.; ten pat nurodoma, kad ir Kristus nori visų savo sekėjų vienybės — Jon. 17, 21).

Kadangi Jūs kalbat atvirai, tai ir aš kalbėsiu atvirai. Jūsų laiško mintys būtų pateisinaimos praėjusiuose šimtmečiuose, bet ne dabar, po II Vatikano suvažiavimo.

Po reformacijos, krikščionims susiskaldžius, kivirčių įkarštyje katalikų bažnytinė vadovybė nekatalikus vadino eretikais, teskelbė vien apie jų klaidas, nutylėjo jų išpažįstamas bendras krikščionių tiesas ir absoliučiai draudė bendrauti religinėj plotmėj. Bet laikui bėgant, kivirčiai aprimo. Krikščionys pasijuto turį daug bendro — esminiai iš paties Kristaus. Pajuto norą suartėti, kurią pats Katalikų Bažnyčios suvažiavimas pripažino įkvėptu Šventosios Dvasios (žr. II Vatikano dokumentus, liet. vert. II, 24 psl.).

Kai krikščionys siekia suartėti, tai dar nereikia kad “tikėjimai maišosi”. Bendraujant, aiškinantis, ir kartu pasimeldžiant už vienybę, išnyksta nesusipratimai ir neapykanta; išsivysto tarpusavė krikščioniška meilė... Susiskaldymo didžiausia priežastis nebuvo nesusiderinimas abstrakčiose tikėjimo tiesose, bet esminiai tarpusavės meilės stokoj. Kai krikščionys ims vieni kitus gerbti, tada bus lengviau ir apie tikėjimo skirtumus išsiaiškinti (žr. rintus ir nuosaikius Čikagos lietuvių ekumeninio ratelio dalyvių pasisakymus “Laiškuose Lietuviams”, sausio nr. 20 psl.).

O tikėjimo ir kulto skirtumų yra. Ir jie nėra maišomi. Kitų krikščionių kulto pamaldose katalikams galima atsilankyti, pvz. susipažinti su jų garbinimo būdu, bet ne nuolatini, ir negalima priimti komuniją (viešai kartu pasimelsti galima, bet tokios bendros maldos pamaldos, kaip pvz. Čikagoj sausio 18 ir 25 d. ruoštos lietuviams, yra kas kita, negu oficialaus kulto pamaldos).

Tikiuosi, kad šios kelios mintys Jums bent kiek padėjo geriau suprasti, koks yra dabar Katalikų Bažnyčios nusistatymas kitų krikščionių atžvilgiu. Savaime suprantama, šios kelios pastabos neišsemia visos temos. Dar kartą rekomenduoju nuodugnai perskaityti Vatikano suvažiavimo dokumentus apie ekumenizmą.

Kęstutis Trimakas, S. J.

ANAPUS

Kad tautybė “nekenktų” komunistui

Internacionalinis komunizmas, ypač kaip rusų imperializmo priemonė, blėsina savarankiškus tautinius pasireiškimus. Tai aiškiai liudija ir laisvės panorėjusios Čekoslovakijos rusų okupacija. Ir okupuotoj Lietuvoj komunistų partija vietoj grynos lietuviybės siūlo “tarybinį patriotizmą” — ištrauka žemiau yra paimta iš Lietuvos Komunistų Partijos Centro Komiteto antrojo sekretoriaus V. Charazovo pranešimo Lietuvos KP CK plenumo 1969 m. kovo 11 d.: “Komunistinis jaunimo auklėjimas — svarbus partinių organizacijų uždavinys” (“Tiesoj”, 1969 m. III. 13):

“Svarbus veiksnys, formuojant jaunimo marksistinę - lenininę pasaulėžiūrą, yra jo auklėjimas tarybinio patriotizmo ir proletarinio internacionalizmo dvasia. Jaunimo internacionalinis ir patriotinis auklėjimas įgyja ypatingą reikšmę dabar, kai imperialistiniai sluoksniai kovoje prieš socializmą ypač daug vilčių pradėjo teikti nacionalizmui ir šovinizmui.

Iškėlė uždavinį išskirstyti tautas pagal jų nacionalinius ypatumus, imperialistai iškraipo marksizmo - leninizmo teoriją nacionaliniu klausimu, dirbtinai išpučia tuos ypatumus, propaguoja nacionalinį ir kalbinį uždarumą.

Reikia ir toliau... auklėti jaunimą socialistinio internacionalizmo, meilės ir pagarbos visoms tautoms dvasia. Reikia geriau propaguoti respublikos ekonomikos ir kultūros vystymosi laimėjimus, pabrėžti jų neišardomą ryšį su Tarybų valdžios įkūrimu, ryškiau parodyti brolišką pagalbą, kurią lietuvių tautai teikia kitos respublikos.

Komunistinės statybos uždaviniai ir paastrėjusi tarptautinė padėtis išakmiai reikalauja, kad partinės ir komjaunimo organizacijos toliau stiprintų ir tobulintų karinį-patriotinį jaunimo auklėjimą. Dar atkakliau mes turime įgyvendinti visuotinės karinės prievolės įstatymą, stiprinti ryšius su Tarybinės Armijos ir Karinio Jūrų Laivyno dalimis...”

Dramaturgija — 68

“Apie dramaturgų ieškojimus ir atradimus, apie praėjusių metų dramaturgijos problemas kalbama žemiau spausdinamuose pasisakymuose” (“Literatūra ir Menas”, 1969 m. II. 22):

Algis Samuolis: Drama ir ramybė — dvi sunkiai suderinamos sąvokos. Pats žodis drama reikalauja judėjimo, nerimo ir netgi konfliktų. Tačiau dramatiški įvykiai pernai persikėlė į kitus žanrus, o dramaturgai metus praleido palyginti ramiai. Beje, paskutiniu laiku taip dažnai būna. Ir jeigu kritika kasmetinėse apžvalgose į pesimizmą per daug nepuola, o kartais pasako ir malonių žodžių, — matyt, ji taip elgiasi tik dėl to, kad vis atsiranda vienas antras tikrai geras kūrinys, kuris išgelbsti visą žanro reputaciją. Tai liečia ir 1968 metų dramaturgiją.

Stipriausias praėjusių metų išpūdis — pernai parašyta ir išleista Just. Marcinkevičiaus drama-poema “Mindaugas”. Tai pasakojimas apie žmogų, kuris ant savo pečių užsivertė sunkią valstybės sukūrimo našta, didelėmis valios pastangomis pasiekė užsibrėžtą tikslą, bet kartu sunaikino save kaip žmogų”.

Roma Pauraitė: “Mūsų originaliąją proza jau senokai užtvindė sąmonės srautas. Psichanalizė — tai buvo tie stebuklingieji žiūronai kurie leido rašytojams išžvalgyti visus veikėjų sielos užkaborius. Deja, kai kuriems mūst rašytojams tai padėjo įteisinti smulkiatemiškumą ir pateisinti herojų menkystę, sureikšminant gana banalius jų “dvasios virpesius”...

“O gal nėra gerų darbų? Gal jų esmė — sa vanaudiškumas? Tai gal nėra ir negerų darbų?” — svarsto Mindaugas Justino Marcinkevičiaus dramoje... Tai didelės asmenybės, draskomos vidinių prieštaravimų, troškimas surasti tuos gyvenimo, bendravimo su žmonėmis kriterijus, kurie padėtų jam sulipdyti prieštaringus savojo “aš” gabalus į visumą. Ko lau kėm iš prozos — padarė dramaturgija (tiek ilgai plūsta už inertiškumą). Į literatūrą (ir sceną) pagaliau atėjo turtinga, giliai mąstan asmenybė”.

ŠYPSANTIS

MEDŽIAI GERIAU UŽ SVIEDINĮ

Interviu su Antonijum Fortikari, bene pačiu jauniausiu poetu pasaulyje

Antonijus Fortikari — 7 metų berniukas, kurio pirmąjį eilėraščių rinkinį išleido žymių italų poetų knygų leidykla (šis interviu su jaunučiu poetu buvo atspausdintas Bulgarijos telegramų agentūros leidiny, vėliau perspausdintas "Literatūros ir Meno" savaitrašty, 1969. III. 8).

— Tu poetas?

— Suprantama. Jei matėte mano knyga, nereikia nė klausti.

— O kas tai yra poetas?

— Tas, kuris rašo žodžius eilės tvarka viena po kito. Tokie žmonės man labai patinka.

— O kiek tau metų?

— Septyneri.

— Ar ne geriau tau būtų kartu su draugais pažaisti, pavyzdžiui, sviediniu?

— Taip galvoja tik senukai.

— O nuo kiek metų, tavo nuomone, pradeda senti?

— Nuo dvylikos.

— Na, grįžkim prie poezijos.

— Man labiau patinka apie ką nors galvoti, negu žaisti sviediniu ir bėgioti su draugais. Pavyzdžiui, mėgstu galvoti apie medžius. Tai pats fantastiškiausias, pats nuostabiausias dalykas iš visos žalumos. Man rodos, medžiai geriau už sviedinį.

— O, išskyrus medžius, kas dar tave labiausiai įkvepia

— Beveik viskas: lizdai, širdis, laikrodis ir marškiniai.

— Tu gyveni netoli stoties. Ir dabar mums šnekantis, traukiniai dumia vienas paskui kitą. Ar esi parašęs eilėraščių apie traukinius?

— Nė vieno. Ir esu įsitikinęs, jog niekad neparašysiu, nors traukinius matau kasdien. Jie manęs netraukia, nejaudina. Jaudina tik tai, kas toli nuo manęs, kas, kaip sako mano mokytojas, pavergia mano smegenis.

— Kelintoje tu klasėje?

— Trečioje, bet aš nesu geras mokinys. Ma-

no mintys nuolat sukasi apie tai, kas pasiliko anapus mokyklos durų.

— Ar esi parašęs eilėraščių apie kokią nors mergaitę?

— Niekada! Parašiau apie vieną berniuką, bet eilėraštis išėjo negeras. Moterys pleprios, todėl nepakenčiu jų. Jos visur kaišioja savo nosį.

Kuo nori būti užaugęs?

— Poetu, dailininku arba artistu. Arba norėčiau dirbti Luna parke.

— O inžinierium nenorėtum būti?

— Nekenčiu skaičiavimų.

— Kokias knygas esi skaitęs?

— Nė vienos. Man skaito mano tėtis...

— O kas tai ta Nobelio premija?

— Man rodos, toks apdovanojimas, kuris suteikiamas labdarybės tikslais.

— Antonijau, greit žmogus skris į mėnulį. Ar norėtum ten nusukti?

— Aš bijau, nes man sakė, kad ten labai šalta. Bet, jeigu būtų mano valia, pasiųščiau ten tėtį. Jis — labai stiprus žmogus.

— Ar nerašai eilėraščių apie mėnulį?

— Ne, aš labiau mėgstu gėles ir saulę žemėje.

— Būdamas tavo metų, Mocartas buvo tiek pat žinomas, kiek ir tu. Ar žinai, kas toks buvo Mocartas?

— Džiazo kompozitorius.

— Kas tai yra Jungtinės Amerikos Valstijų bėbės?

— Šalis, kur gyveno Kennedy.

— O de Gaulle?

— O ką jis veikia?

— Kas tai yra Rusija?

— Didelė šalis.

— Kas tai yra fašizmas?

— Man sakė, kad tai kažkas labai bloga.

— Kas tai yra laimė?

— Būti rimtu ir ramiu.

Šio jaunojo poeto du eilėraščiai atspausdinti šio "L. L." numerio 153 puslapyje.

FILMAI

THE SHAME. Ingmar Bergman véliausias filmas parodo naikinančią karo įtaką dviems žmonėms. Tema, nors skaudi, bet vykusiai atvaizduota. Švedų kalba, paraštės anglų kalba. Filmas prasmingas suaugusiems, bet netinkamas nei vaikams, nei jaunimui.

THE SHOES OF THE FISHERMAN. Gana ilgas, grandioziškas, bet per mažai turiningas spektaklis apie popiežiumi išrinktą rusą (Anthony Quinn). Šis pagal West romaną susuktas filmas tinka suaugusiems ir jaunimui.

SIX DAYS TO ETERNITY. Mėgėjiškas ir neobjektyvus Izraelio gamybos dokumentinis filmas apie izraelitų - arabų karą. Atpasakotas anglų kalba.

THE SPLIT. Neskoningai vaizduojama, kaip sadistų grupė mėgina plėšikauti. Nelabai vertas dėmesio filmas.

THE STALKING MOON. Vakarietiškas filmas palaipsniui vystosi į nuoširdžią pagaunančią melodramą apie vieno vyro (Gregory Peck) susidūrimą su blogiu. Geras suaugusiems, jaunimui ir vyresnio amžiaus vaikams.

THE TOUCHABLES. Bevertis anglų gamybos filmas apie keturias Londono linksmybių ieškotojas.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

LUX CHRISTI. Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Kunigų Vienybės leidžiamas žurnalas kunigams. Red. kun. A. Juška. Sis atgaivintas žurnalas rodo tam tikrų gyvybės ženklų — pasirodė jau du numeriai. Be praeitį liečiančių rašinių, spausdinami ir dabarčiai aktualūs straipsniai (pvz. vysk. V. Brizgio "Kunigų ir pasauliečių bendras darbas", prel. V. Balčiūno "Užsienio Lietuvių Katalikų veikla", kun. Pr. Geiščiūno "Kunigų drausmės klausimas"); nevengiami net kontroversiškesni pasisakymai (V. Rumškėno "Pasaulietis pa-

geidauja reformų vienuolijoms"). Gana įdomūs "Pokalbiai su mūsų žymesniaisiais". Renkama naudinga kunigų ir vienuolių kronika.

Kun. Vytautas Zakaras. **BAŽNYČIA SUSIRINKIMUOSE.** Visuotiniai Bažnyčios susirinkimai ir svarbesnės II Vatikano mintys. Atspaudas iš "Krikščionis Gyvenime" II Vatikano Susirinkimo Dokumentų 3 dalies 203-281 psl. 1969. 1 dol.

Alė Rūta. **VIENIŠI PASAULIAI.** Romanas apie tėvų ir vaikų santykius dabarties aplinkoj. 265 psl. 3.50 dol.

Kotryna Grigaitytė. **TRAPUS VAKARAS.** Lyrika. Aplanką piešė R. Graudis. 108 psl. 3 dol.

STOLEN KISSES. Jauno iš kariuomenės išėjusio vaikinio jautrūs ir juokingi išgyvenimai Paryžiuje, ieškant darbo ir romansų. Geras suaugusiems ir brandesniajam jaunimui.

THE SUBJECT WAS ROSES. Jautrus filmas, pagal premijuotą vaidinimą, atidengia vidurinės klasės šeimos narių sužlugusius santykius Bronkso mieste. Nuostabiai puiki Patricia Neal vaidyba. Labai prasminga suaugusiems ir brandesniajam jaunimui.

SWISS FAMILY ROBINSON. Walt Disney gamybos filmas rodo negyvenamoje saloje atsidūrusios šeimos juokingus nuotykius su gyvuliais ir piratais. Labai puiki pramoga visiems.

THREE IN THE ATTIC. Nors paviršutiniškai moralizuojanti, bet paslapčiom seksualinę revoliuciją išnaudojanti komedija, pilna nuogumo scenų. Netinkama.

STAR! Nors per ilgas, bet savo dainom ir šokiais visiems pramogingas filmas; tik, deja, kaip žymios artistės Gertrudos Lawrence (Julie Andrews) biografija, neįtikinantis.

A TWIST OF SAND. Antros klasės nuotykių, išgyventi buvusio laivyno kapitono, priverstinai medžiojančio deimantus Maltos pajūry.

NAUJA PLOKŠTELĖ

VIRGILIJUS NOREIKA. Neseniai JAV ir Kanadoje koncertavęs Vilniaus operos solistas Virgilijus Noreika šioje plokštelėje išpildo lietuvių ir kitataučių kompozitorių kūrinis: V. Klovos, P. Olekos, B. Dvariono, A. Vanagaičio, L. Denza, J. S. Bacho "Ave Maria" ir kt. Solistą palydi Vilniaus Filharmonijos Kamerinis Orkestras, Lietuvos Radijo ir Televizijos Orkestras, Vilniaus Čiurlionio vardo meno mokyklos choras ir kt. Šia RCA gerai pagamintą ilgo grojimo Hi Fi plokštelę išleido "Krivulė", 5260, 10th Ave., Montreal 408, Canada, P. Q. Kaina paštu \$5.55.

STRAIPSNIO KONKURSUI PASIBAIGUS

Nuoširdžiai sveikiname visus "Laiškų Lietuviams" straipsnio konkurso laimėtojus: V. Zalatorių (I premija), L. Dambriūną (II premija); jaunimo grupėje — R. Šilėnaitę (I) ir A. Rygelytę (II). Nuoširdžiai dėkojame premijų mecenatams: V. Kuliešiui už 100 dol., dr. E. Ringui — už 50 dol., S. Rudokienei — už 50 dol. ir Pr. Razminui — už 25 dol. Padėka įvertiname ir konkurso komisijos narių darbą: pirm. A. Kairio, sekr. D. Tallat-Kelpšaitės, kun. P. Dilio, R. Raslavičienės ir Vyt. Germano.

KOMIŠKAI OPERAI NUSKAMBĖJUS

Melodingai Čikagos Jaunimo Centro didžiojoje salėje nuskambėjo G. B. Pergolesi "Ponia tarnaitė" "L. L." parengimo metu kovo 8 d. Už tai esame ypatingai dėkingi mūsų dainininkams D. Kučenienei ir Vyt. Nakui, aktoriui ir režisieriui J. Valentinui, solistus muzikiniai parengusiai Iz. Motekatienei, muzikinį akompanimentą paruošusiam ir fortepijonu grojusiam M. Motekaičiui; taip pat styginio kvarteto dalyviams: P. Matiukui, A. Paukščiui, P. Armonui ir F. Stroliai. Padėką reiškiamo dail. J. Daugvilai už dekoracijų paruošimą, dail. .N. Banienei už kostiumų eskizus, Vyt. Žygui už scenos apšvietimą bei p. Noreikienei — už Serpinos suknelių pasiuvimą. Ypatinga Redaktoriaus padėka — Ant. Nakui už dalinimąsi jo rūpesčiais, ruošiant šio parengimo meninę programą.

REDAKTORIAUS TETŲ VAIŠĖS

Tradiciniai geros Redaktoriaus Tetų vaišės po meninės programos sutraukė Jaunimo Centro pilnutėlę apatinę salę žmonių. Labai dėkingi esame valgius suaukojusioms ir paruošusioms redaktoriaus tetoms ir "tetoms": Z. Adomavičiūtei, Čepaitienei, E. Endrijonienei, Kolienei, D. Kurauskienei, M. Marcinkienei, G. Musteikienei, P. Petrulienei, Pupienei, M. Remienei, E. Tamošiūnienei, E. Taraškevičienei, E. Trimakienei, G. Valiulienei ir S. Vepštienei. Nuoširdus ačiū visiems prekybininkams, kepyklų ir delikatesų krautuvių savininkams bei kitiems auka ir darbu prie vaišių rengimo prisidėjusiems: Bačinskams, Balniams, Baradams, Bičiūnienei, Brazdienei, Brenciui - Čepėnui - Valavičiui, Dailidkienei, Janušaičiui - Mažeikai, Juodvalkiams, Jurgučiai - Underiams, Kazilioniui, Mačenskams, Matulevičienei, Matučiams, Mickevičiams, Norvilienei, Plėniams, Smilgienei, Tallat-Kelpšams, Urbonams, A. Vasiliauskui, Vazneliams, Žvyniams, Endrijonui. Dėkojame J. ir O. Gradinskams už 25 dol. ir Šalčiūnienei už 10 dol. vaišių išlaidoms padengti. Nuoširdžiai dėkojame loterijos fantų aukotojams: dail. J. Pautieniui — už paveikslą, "Terra" savininkams Civinskams — už didelę vazą; baldų krautuvės savininkams Lieponiams — už supamą kėdę; plaukų šukavimo salono savininkams Kaveckams — už pusmetinį sušukavimą; gėrimų krautuvės savininkams Kielams — už vyną, Tverams — už Lietuvos Nepriklausomybės 50 m. sukakties emblemą.

PADEKA

Nuoširdžiai dėkojame "Draugui", "Dirvai", Sophie Barkus ir Margučio radijo programoms už skelbimus; I. Sikevičiūnei (Marginams) — už bilietų platinimą. Didelė padėka S. Semėnienei ir V. Kuliešiui, baigiantis šių metų straipsnio konkurso premijų įteikimo iškilimėms, pažadėjusiems po 100 dol. sekančių metų straipsnio konkurso premijoms. Dėkojame L. Dambriūnui, pusę savo laimėtosios premijos (25 dol.) paskyrusiam Jaunimo Centru. Dėkojame visiems, visiems savo auka, pagalba ir atsilankymu į šią tradicinę šventę parėmusiems "Laiškų Lietuviams" žurnalo leidimą.